

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnoga suda dr. sc. Zdenka Konjića kao predsjednika vijeća te dr. sc. Marina Mrčele i Dražena Tripala kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Melanije Grgić kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog I. S., zbog kaznenih djela iz članka 337. stavka 4. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 110/97., 27/98. – ispravak; u daljnjem tekstu: KZ/97-1) i članka 347. stavka 1. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 110/97., 27/98. – ispravak, 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05. – ispravak, 71/06. i 110/07.- u daljnjem tekstu: KZ/97-2), odlučujući o žalbama Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (u daljnjem tekstu: USKOK), optuženog I. S. i D. H. A., podnesenima protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 20. studenog 2012. broj K-Us-26/11, u javnoj sjednici održanoj 31. ožujka te 1., 2. i 3. travnja 2014. u nazočnosti zamjenice glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Inke Jurišić, optuženog I. S., branitelja optuženika, odvjetnika Č. P. i J. S., 3. travnja 2014.,

presudio i riješio je:

I. Povodom žalbe USKOK-a i optuženog I. S., a po službenoj dužnosti, preinačuje se prvostupanjska presuda u pravnoj oznaci djela opisanog pod točkom 1. izreke te presude te se izriče da je optuženi I. S. tim djelom počinio kazneno djelo protiv službene dužnosti – zlouporabu položaja i ovlasti – iz članka 291. stavka 2. u vezi sa stavkom 1. tog članka Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 125/11. i 144/12.; u daljnjem tekstu: KZ/11) u svezi članka 7. stavak 1. u svezi članka 5. točka 13. Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije („Narodne novine“, broj 57/11).

II. Uslijed odluke pod točkom I., kao i djelomičnim prihvaćanjem žalbe optuženog I. S., preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni pa se optuženom I. S. za kazneno djelo pod točkom 1. izreke prvostupanjske presude, na temelju članka 291. stavka 2. KZ/11, utvrđuje kazna zatvora u trajanju 3 (tri) godine, a za kazneno djelo pod točkom 2. izreke prvostupanjske presude, na temelju članka 347. stavka 1. KZ/97-2, utvrđuje kazna zatvora u trajanju 6 (šest) godina i 6 (šest) mjeseci pa se optuženi I. S., uz primjenu članka 51. stavaka

1. i 2. KZ/11, osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju 8 (osam) godina i 6 (šest) mjeseci u koju kaznu mu se, na temelju članka 54. KZ/11, uračunava vrijeme koje provodi u istražnom zatvoru od 20. studenog 2012. pa dalje.

III. Žalba USKOK-a u cijelosti i žalba optuženog I. S. u ostalom dijelu odbijaju se kao neosnovane te su ostalom pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

IV. Žalba D. H. A., ..., ... Z., Š., odbacuje se kao nepravovremena.

Obrazloženje

Presudom Županijskog suda u Zagrebu od 20. studenoga 2012., broj K-Uš-26/11 proglašen je krivim optuženik I. S. zbog kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti - iz članka 337. stavak 1. i 4. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98 – ispravak - u daljnjem tekstu KZ/97-1) u vezi članka 7. stavak 1. u vezi članka 5. točka 13. Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije (Narodne novine 57/11) pod točkom 1. i primanja mita – opisano i kažnjivo po članku 347. stavak 1. („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98 – ispravak, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05 – ispravak, 71/06 i 110/07 – u daljnjem tekstu KZ/97-2), pod točkom 2., činjenično i pravno pobliže opisanih u izreci presude. Na temelju članka 337. stavak 4. KZ/97-1 za djelo opisano pod točkom 1. utvrđena je kazna zatvora u trajanju 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci a na temelju članka 347. stavak 1. KZ/97-2 za djelo opisano pod točkom 2. utvrđena je kazna zatvora u trajanju 7 (sedam) godina i 6 (šest) mjeseci te je primjenom odredbe članka 60. stavak 1. i stavak 2. alineja c) KZ/97 optuženik I. S. osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju 10 (deset) godina.

Na temelju članka 4. stavak 1. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, u odnosu na točku 1. izreke presude utvrđeno je da je iznos od 3,610.528,18 kuna, koji predstavlja imovinsku korist koju je optuženik I. S. ostvario kaznenim djelom iz članka 337. stavak 1. i 4. Kaznenog zakona u svezi članka 7. stavak 1. u svezi članka 5. točka 13. Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, imovina Republike Hrvatske. Optuženiku je naloženo da iznos od 3,610.528,18 kuna uplati u korist državnog proračuna Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

U odnosu na točku 2. izreke presude, temeljem odredbe članka 4. stavak 1. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom utvrđeno je da je iznos od 5,000.000,00 € u kunskoj protuvrijednosti, koji predstavlja imovinsku korist koju je optuženik I. S. ostvario kaznenim djelom iz članka 347. stavak 1. Kaznenog zakona, imovina Republike Hrvatske. Trgovačkom društvu D. H. A., ..., ... Z., Š., kao pravnom slijedniku trgovačkog društva X. & S. A., Š., naloženo je da iznos od 5,000.000,00 € u kunskoj protuvrijednosti uplati u korist državnog proračuna Republike Hrvatske u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude, pod prijetnjom ovrhe.

Na temelju članka 148. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine. 152/08, 76/09 i 80/11 – u daljnjem u tekstu ZKP/11) optuženik I. S. obvezan je naknaditi

troškove kaznenog postupka iz članka 145. stavak 2. točka 1. ZKP/11 u iznosu od 31.698,07 kn (tridesetjednutisućušestodevedesetosam kuna i sedam lipa) i na temelju članka 145. stavak 2. točka 6. ZKP/11, paušalnu svotu troška kaznenog postupka u iznosu od 5.000,00 kn (pettisuća kuna).

Protiv te presude pravodobno su žalbe podnijeli optuženik I. S. osobno i po braniteljima Č. P., J. S. i G. S. odvjetnicima iz Z. zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kazni, predlažući ukidanje prvostupanjske presude a podredno izricanje blaže zatvorske kazne. Državni odvjetnik žalbu je podnio zbog odluke o kazni, predlažući preinačenje prvostupanjske presude i izricanje maksimalne kazne zatvora za svako od kaznenih djela te jedinstvene kazne zatvora u trajanju 15 godina zatvora.

Žalba protustranke Trgovačkog društva D. H. A. podnesena po opunomoćenici K. V. odvjetnici iz Z. je nepravovremena.

U odgovoru na žalbu optuženika i protustranke, državni odvjetnik je predložio odbijanje žalbe optuženika kao neosnovane a u odnosu na žalbu protustranke predloženo je njezino odbacivanje kao nepravovremene.

Spis je u smislu odredbe članka 474. stavak 1. ZKP/11, bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske na razmatranje. Sjednica vijeća je bila javna i održana je u prisutnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Inke Jurišić, optuženika I. S. i njegovih branitelja odvjetnika Č. P. i J. S.. Branitelj optuženika odvjetnik G. S., iako uredno obaviješten nije pristupio na sjednicu vijeća.

Žalba državnog odvjetnika nije osnovana, a žalba optuženika je djelomično osnovana.

Nije u pravu optuženik kada u žalbi ističe bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08, 76/09, 80/11, 91/12, 143/13 i 56/13 – dalje u tekstu: ZKP/08) smatrajući da je izreka presude proturječna te da su nejasni i proturječni razlozi u odnosu na kazneno djelo iz točke 2. izreke prvostupanjske presude. Zakonski opis kaznenog djela u prvostupanjskoj presudi sadrži teži, alternativni oblik ostvarenog inkriminiranog djela – primanje mita u iznosu od 5.000.000,00 €, koje uključuje i obećanje mita kao još jedan od načina počinjenja djela. Oba načina opisana u izreci presude je prvostupanjski sud cijenio prilikom odluke o visini kazne, jer je, kako je navedeno u prvostupanjskoj presudi, optuženik iskazao volju da primi mito odnosno dar te je zaista to i učinio, u iznosu koji je naveden u izreci presude.

Također nije počinjenja bitna povreda odredaba kaznenog postupka u smislu stavka 2. članka 468. ZKP/08 jer nije neposredno ispitan svjedok S. E. H. već je pročitana njegov iskaz na temelju članka 431. stavak 1. točka 2. ZKP/08. Prvostupanjski sud je poduzeo sve mjere koje su mu bile na raspolaganju, uključujući i organiziranje video-konferencijskog ispitivanja, ali nije uspio osigurati iskazivanje svjedoka H. tijekom postupka. Nije u pravu optuženik kada ističe da je prvostupanjski sud odlučio pročitati iskaz tog svjedoka jer se do njega moglo doći doduše uz teškoće. Svjedok H. nije se odazvao pozivu na raspravu u Republici Hrvatskoj, a niti video-konferencijskom svjedočenju organiziranom u Švicarskoj konfederaciji, izvijestivši podneskom prvostupanjski sud da to prema švicarskom zakonu nije dužan učiniti. Domaći

sud ne raspolaže prisilnim mjerama radi osiguranja prisutnosti svjedoka iz druge države na raspravi pred tim sudom, a niti njegove prisutnosti u stranoj državi u kojoj boravi radi provođenja video-konferencijskog ispitivanja.

Iskaz svjedok H. nije jedini, a niti odlučujući dokaz o činjenicama zaključenja ugovora o savjetodavnim uslugama između tvrtki H. O. P. T. L. i C. H. L. s tvrtkom X. & S. A., izvršenim plaćanjima na temelju tih ugovora, raskidu ugovora, traženja povrata uplaćenog novca te uloge R. J. u tvrtki X. & S. A., uloge svjedoka i njegovog kontakta s I. F. O ovim okolnostima su iskazivali svjedoci R. J. i I. F., a u spisu se nalazi i pisana dokumentacija koja se odnosi na navedene ugovore, izvršena plaćanja, raskid ugovor i traženje povrata novca. Dakle, utvrđenja prvostupanskog suda ne temelje se isključivo niti u odlučujućoj mjeri na iskazu svjedoka H. pa je u pravu prvostupajski sud kada taj iskaz smatra kontrolnim. Prema tome, iako svjedok H. nije ispitan na raspravi, s obzirom na ostale provedene dokaze i utvrđenja, ovdje nije upitna pravičnost suđenja. Ovo tim više što je o sadržaju ugovora i o razlozima uplate novca tvrtki X., svjedok H. iskazao da mu oni nisu poznati, a u svojem iskazu uopće nije ni spominjao optuženika u bilo kojem kontekstu. Stoga iskaz svjedoka H. nije dokaz na kojem se isključivo ili u odlučujućoj mjeri temelji osuda. Zato se ne radi o povredi konfrontacijskog prava optuženika zajamčenog u članku 6. stavak 3. (d) Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje u tekstu EKLJP) i članku 29. stavak 2. podstavak 6. Ustava Republike Hrvatske.

Nije počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka u smislu stavka 2. članka 468. ZKP/08 korištenjem video snimke iz restorana M., jer navedena snimka, kako to pravilno navodi prvostupajski sud, nije pribavljena na način za koji odredba članka 10. ZKP/08 određuje da je nezakonit. Snimka je nastala u javnom prostoru u restoranu M., na čijem je ulazu obavijest da se objekt nalazi pod video nadzorom. Prostorija u kojoj je snimka načinjena je dio ugostiteljskog objekta M.. Dakle i ona je javni prostor pa je također obuhvaćena upozorenjem koje se nalazi na ulazu u objekt, a očito je bila korištena u osnovnoj namjeni objekta – ugostiteljstvu. To potvrđuje račun od 19. listopada 2009. za pruženu ugostiteljsku uslugu. Nema, zato elemenata za zaključak da bi iz te prostorije bila isključena javnost niti da je ona bila izuzeta od video nadzora. Činjenica da snimka nije bila uništena u skladu sa člankom 12. stavak 2. Zakona o zaštiti osobnih podataka, ne utječe na zakonitost njezinog nastanka i uporabe kao dokaza u kaznenom postupku jer, kako je navedeno, a što je pravilno zaključio i prvostupajski sud, ta snimka nije nastala kršenjem nekog od prava navedenih u članku 10. ZKP/08. Propust uništavanja snimke ne može se smatrati nezakonitim korištenjem snimke u smislu članka 24. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite jer vlasnik objekta tu snimku, nakon što je bila sačinjena, nije upotrijebio ni u kakve svrhe. Snimku su tijekom postupka oduzele ovlaštene službene osobe od vlasnika restorana M. u skladu s odredbama ZKP/08 pa u tom kontekstu i s obzirom na navedeno, njezino korištenje kao dokaza u kaznenom postupku nije nezakonito.

U odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke presude neosnovano prigovara optuženik da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno jer nisu ispitan kao svjedoci D. T. direktor tvrtke B. i M. T. K.. D. T. predložen je kao svjedok u odnosu na poslovanja tvrtke B. s H. b. nakon inkriminiranog razdoblja, na temelju dopisa potpisanog s imenom „E. L.“ za koji je grafološkim vještačenjem utvrđeno da nije potpis E. L.. Okolnost daljnjeg poslovanja tvrtke B. nije dio inkriminacija iz točke 1. izreke presude i zato nije odlučna za utvrđivanje tih inkriminacija. Osim toga, činjenica da je tvrtka B. nakon inkriminiranog vremena poslovala s

H. b. potkrijepljena je pisanom dokumentacijom u spisu. No ta činjenica ne predstavlja osnovu za zaključak da je L. ili osoba koja se tako predstavljala, posredovala prilikom zaključenja ugovora između Republike Hrvatske i H. b.. Naime, potpis na spomenutom dopisu, kao i oni na isplatnicama koje se odnose na gotovinsko plaćanje, a nijedan nije potpis pravog E. L., potječu od najmanje tri osobe. Zato iskaz D. T. o navodnim kontaktima s L. ne bi imao ikakvo značenje. M. T. K. predložena je kao svjedokinja na okolnost istinitosti iskaza svjedoka D. V., njenog bivšeg izvanbračnog supruga. Prvostupanjski sud je prihvatio iskaz svjedoka D. V. u dijelu kad je svjedok opisivao njegovu ulogu u H. b. početkom devedesetih godina te na okolnost da je vidio optuženika kako se sastaje s W. K. na parkiralištu kod stražnjeg ulaza u H. L. u K.. Međutim, na tom iskazu prvostupanjski sud nije temeljio svoje zaključke o bitnim obilježjima kaznenog djela iz točke 1. izreke prvostupanjske presude. Sastajanje optuženika s W. K., o čemu je iskazivao svjedok V., cijeneći iskaze zaposlenika H. b. o načinu isplate provizije (u prostorijama banke odnosno H. l. i u hotelu), zaista ne predstavlja odlučnu okolnost za utvrđivanje činjeničnog stanja. Stoga iskaz bivše izvanbračne supruge svjedoka D. V. o tome je li taj svjedok istinito iskazivao, nije odlučan za utvrđenje je li i na koji način inkriminirano djelo počinjeno.

Treba istaknuti da u kaznenom postupku treba svestrano raspraviti o predmetu tog postupka razjašnjenjem spornih pitanja i utvrđenjem činjenica važnih za pravilnost odluke. Postupak treba biti sažet i usmjeren na odlučne činjenice konkretnog predmeta, uz otklanjanje nebitnog i onoga što odugovlači postupak. U tom kontekstu treba cijeliti pravo predlaganja dokaza i jednakost stranaka u ostvarivanju tog prava. Dokazi moraju potkrijepiti činjenice na kojima će se temeljiti sudska odluka. Činjenica da je novcem koji je uplaćen na račun društva X. & S. manipulirano nije sporna, jer nju potvrđuju svjedoci J. i H.. Tvrđnja obrane da se na temelju analize poslovanja društva X. & S. odnosno načina na koji je novac korišten, može zaključiti o svrsi odnosno namjeni uplate novca, predstavlja nagađanje obrane koje nije utemeljeno.

Obrazlažući žalbenu osnovu pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja u odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke prvostupanjske presude, optuženik prigovara neosnovanoj primjeni Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije. Žalitelj smatra da ne postoji korelacija između inkriminiranog postupanja optuženika i ratnog stanja. Iz sadržaja prigovora može se zaključiti da optuženik posljedično, slijedom pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, prema njegovoj ocjeni, ukazuje i na povedu kaznenog zakona iz članka 469. točka 4. ZKP/08, zbog primjene zakona koji nije mogao biti primijenjen.

Protivno navodima optuženikove žalbe, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da se ovdje radi o kaznenom djelu iz Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, dovodeći poduzete radnje optuženika u kontekst tadašnje društvene situacije i ratnog stanja. Prigovor obrane da kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz točke 1. izreke presude, može biti počinjeno u vrijeme mira, odnosno da nije povezano s ratom ni ratnim stanjem, vrijedi za sva kaznena djela navedena u Zakonu o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije. Naime, ovim zakonom nisu određena neka nova kaznena djela niti novi načini izvršenja već propisanih kaznenih djela Kaznenim zakonom (i Osnovnim krivičnim zakonom Republike Hrvatske). Ono što ta taksativno navedena djela čini djelima ratnog profiterstva, u smislu odredbi Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog

profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, su vrijeme počinjenja i okolnosti pod kojima su počinjena.

Također, protivno navodima optuženikove žalbe, u presudi su navedene okolnosti situacije u kojoj je djelo počinjeno. Naime, prvostupanjski sud je inkriminirane radnje stavio u kontekst koji tim radnjama daje značaj ratnog profiterstva – veliki dio okupiranog teritorija, velika razaranja, stotine tisuća izgnanih i prognanih stanovnika Republike Hrvatske, izuzetno teška ekonomska situacija, korištenje najvećeg dijela proračuna za potrebe obrane države te istovremeno nužnost kupnje zgrada veleposlanstva Republike Hrvatske radi širenja istine u svijetu o agresiji koja je izvršena na nju i o oslobodilačkom karakteru Domovinskog rata.

Iako osnovni sadržaj rata čini oružana borba, rat se ipak ne svodi samo na nju. Rat je šira, složenija pojava jer uključuje i druge oblike borbe (političke, gospodarske, informacijske) koje imaju veliko značenje za pripremu i vođenje rata. S tim u vezi, notorno je da se ratne pripreme i drugi oblici borbe koja ne uključuje uporabu oružja odvijaju i na području koje nije neposredno zahvaćeno ratnim zbivanjima. Posebno je to važno zbog činjenice da je Republika Hrvatska, u međunarodnim razmjerima, bila mlada država koja je, osim vojnih bitaka, vodila i političke za priznanje svojeg statusa, vjerodostojnosti i političkog pozicioniranja u međunarodnoj, prije svega u Europskoj zajednici. Napori svih građana Republike Hrvatske, uključujući državne dužnosnike, u to vrijeme bili su ili su trebali biti usmjereni prema istom cilju, uspostavi suverene, samostalne i demokratske države zasnovane na opće prihvaćenim društvenim vrijednostima. Upravo činjenica da je rat trebalo dobiti i na političkom planu, na kojem je Republika Hrvatska trebala dokazati svoj integritet, zrelost demokracije i pouzdanost, stvara kontekst u kojem inkriminirano ponašanje ima odlike ratnog profiterstva. Naime, u tom ozračju optuženik je iskoristio svoje službene ovlasti u nedopuštene svrhe, a to je pravilno zaključio prvostupanjski sud. U to vrijeme Republika Hrvatska, odnosno njezina diplomacija, nisu bili poznati na međunarodnom planu. Stoga je ugled države za proboj u svijet i rušenje tadašnjih predrasuda te širenje istine o oslobodilačkom značaju Domovinskog rata bio iznimno značajan te je trebalo voditi računa o očuvanju tog ugleda u svakom trenutku i svakoj prilici, posebno u odnosu prema onima koji su podržavali našu borbu (kao što je to bila i Republika Austrija). Optuženiku je bio povjeren određeni djelokrug poslova koji su u to vrijeme bili iznimno značajni za Republiku Hrvatsku, pa je koristeći tu činjenicu povezanu s borbom i nastojanjima Republike Hrvatske da ostvari svoju neovisnost i samostalnost, svoje osobne interese pretpostavio zajedničkim interesima građana Republike Hrvatske. Na taj je način optuženik, kao zamjenik ministra ... u Vladi Republike Hrvatske, u najtežim trenucima za Republiku Hrvatsku, narušio njezin ugled, obezvrijedio požrtvovnost boraca u Domovinskom ratu, ugrozivši temeljne vrijednosti društva. Pravilan je zaključak prvostupanjskog suda da je time optuženik povrijedio javni poredak. S obzirom na to, osnovano prvostupanjski sud ističe da ratno profiterstvo ne čine samo od ranije poznati oblici te pojave kao što su podizanje cijena robe zbog nestašice, prodaja oružja radi obrane države po nerazmjerno visokim cijenama već i ponašanje za koje je optuženik proglašen krivim. Ugovor o zajmu koji je Republika Hrvatska zaključila s K. L. & H. b., pratila je i politička podrška Republike Austrije koja je početkom 1995. postala zemlja članica Europske unije pa je još važnije bilo predstaviti Republiku Hrvatsku kao zemlju pozitivnog demokratskog usmjerenja i vrijednosti jer se Republika Hrvatska oduvijek smatrala europskom državom. Stoga je svako odstupanje od zajedničkih napora i borbe za pošten, pravednu i vjerodostojnu hrvatsku državu na političkom planu poništavalo uspjehe ostvarena vojnim operacijama. Ugovorom o zajmu s K. L. & H. b. hrvatska država je postala

dužnik strane banke, s ciljem da na diplomatskom planu vodi i dobiva bitke i rat za svoju neovisnost i samostalnost. Uzimanje provizije od takvog posla od strane osobe kojoj je primarna dužnost bila zastupati i braniti interese Republike Hrvatske, a ne brinuti o vlastitom probitku na protuzakoniti način, imajući na umu i sve već naprijed istaknute okolnosti koje su obilježile inkriminirano razdoblje, ne može se okvalificirati na drugi način nego ratnim profiterstvom.

Neosnovan je prigovor optuženika da nije nastupao kao glavni pregovarač, jer takvo što nije niti bilo predmet inkriminacije. Naime, optuženiku je bilo stavljeno na teret da je postupao kao pregovarač prema nalogu ministra vanjskih poslova M. G. s K. L. & H. b. o uvjetima ugovora o kreditu odnosno zajmu koji bi ta banka odobrila Republici Hrvatskoj, a za to je i proglašen krivim. Na temelju iskaza svjedoka s hrvatske strane i sa strane K. L. & H. b., prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da je optuženik sudjelovao u razgovorima vezanim za kredit odnosno zajam, s time da o opsegu njegovog sudjelovanja svjedoci govore u okvirima koliko je njima, s obzirom na položaj i poslove koje su obavljali u inkriminirano vrijeme, bilo i moglo biti poznato. Na temelju iskaza svjedoka G. S., J. S. i M. K., utvrđeno je da je bilo više od dva sastanka (a to i optuženik tvrdi u obrani) optuženika s predstavnicima K. L. & H. b. nakon čega je, prema bilješci od 03. siječnja 1995. koju je o sastanku optuženika sa svjedocima K. i S., održanom 30. prosinca 1994. u Z., sastavio upravo svjedok G. S., utvrđeno „da je nakon gotovo pola godine pregovora ugovor o kreditu sada čvrsto dogovoren u svim točkama“. Dakle, razdoblje pregovora obuhvaća i vrijeme za koje je optuženik proglašen krivim da je djelovao kao pregovarač, a ti su pregovori okončani „čvrstim dogovorom u svim točkama“ krajem 1994. Ovaj sastanak koji neposredno prethodi potpisivanju ugovora o zajmu 10. siječnja 1995. predstavlja zaključenje provedenog postupka pregovora koje je vodio optuženik pa je upravo nakon sastanka s njim utvrđeno da je postignut čvrsti dogovor. U bilješci o ovom sastanku nema ni spomena o M. G. niti o P. J. (tadašnjem guverneru Hrvatske narodne banke), a ni o B. P. (tadašnjem ministru ... u Vladi Republike Hrvatske), kojeg je Vlada Republike Hrvatske, upravo zbog dužnosti koju je obnašao, ovlastila za potpisivanje ugovora o zajmu u slučaju spriječenosti M. G.. Slijedom navedenog, nije u pravu optuženik kada u žalbi tvrdi da je M. G. ustvari bio glavni pregovarač. Tu tvrdnju optuženik temelji na razmjeni pisama između M. G. tadašnjeg ministra ... Republike Hrvatske i A. M. ministra ... Republike Austrije, zatim na činjenici da je M. G. bio najveći zagovornik potrebe obnove zgrada veleposlanstava Republike Hrvatske u svijetu, na pisanoj ponudi K. L. & H. b. od 31. kolovoza 1994., na vremenskom slijedu pregovora odnosno uključivanja optuženika u njih te na činjenici da je Vlada Republike Hrvatske za potpis ugovora o zajmu ovlastila M. G. te u slučaju njegove spriječenosti B. P., a ne optuženika.

Nesporno je da je prijedlog Ministarstvu ... o K. L. & H. b. kao parteru Republici Hrvatskoj, došao s austrijske strane odnosno od tadašnjeg ministra ... A. M., kao i da su ministri ... dviju država razmijenili pisma po zaključenju ugovora o zajmu. Međutim, suprotno žalbenim navodima, na temelju tih činjenica nije moguće zaključivati o ulozi M. G. u pregovorima o zajmu s K. L. & H. b., a niti je to moguće na temelju njegovog zalaganja za obnovu zgrada veleposlanstava Republike Hrvatske u svijetu kao niti na temelju činjenice da je svjedok G. Vladi Republike Hrvatske predložio uzimanje kredita odnosno zajma za kupovinu nekretnina. Naime, svjedok N. V., tadašnji predsjednik Vlade Republike Hrvatske, je iskazao da je predsjednik Republike Hrvatske dr. F. T. u to vrijeme naglašavao veliku potrebu za širenje diplomatske mreže, ali s njime nije razgovarao o konkretnom kreditu

odnosno zajmu. Prema tome, s obzirom na ovakav stav predsjednika Republike Hrvatske, razumljiva su zalaganja i prijedlozi ministra ..., u čijoj su nadležnosti diplomatska i konzularna služba, za obnovu zgrada predstavništava Republike Hrvatske u svijetu i pronalaženja načina kako tu obnovu ostvariti.

Inzistiranje obrane na značaju pisane ponude K. L. & H. b. od 31. kolovoza 1994. nije osnovano. U uvodu ugovora o zajmu od 10. siječnja 1995. je navedeno da je zajmoprimac (Republika Hrvatska) na temelju ponude od 31. kolovoza 1994. zamolila zajmodavca (K. L. & H. b.) da sastavi bankarski konzorcij radi stavljanja na raspolaganje zajma u iznosu od 140.000.000,-ATS, s privremenim otplatnim rokom od 5 godina. Treba istaknuti da je bankarski konzorcij način okrupnjivanja kapitala ugovornim udruživanjem banaka radi ostvarivanja nekog projekta (kao što je davanje zajma Republici Hrvatskoj) što ga one pojedinačno nisu u stanju izvesti ili ga mogu izvesti uz teškoće i velike troškove. S obzirom na takvu odredbu ugovora o zajmu, prema kojoj je K. L. & H. b. pozvana na udruživanje na temelju ugovora o zajmu kako bi osigurala dovoljno sredstava za ispunjenje obveze iz ugovora, u ponudi iz kolovoza 1994. nisu mogli biti precizirani svi uvjeti zajma već je na sastanku održanom 30. prosinca 1994. nakon „gotovo pola godine pregovora ugovor o kreditu čvrsto dogovoren u svim točkama“, kako je to navedeno u spomenutoj bilješci od 03. siječnja 1995. Za davanje ovlasti za potpisivanje ugovora o zajmu odlučna je bila dužnost na kojoj su se u to vrijeme nalazile osobe ovlaštene za potpis. To su bili ministar ... odnosno ministar ... u Vladi Republike Hrvatske, kao odgovorni za rad i funkcioniranje odnosnih ministarstava, u skladu s odredbama koje uređuju funkcioniranje državne uprave.

Relativiziranje iskaza svjedoka M. K., u pogledu intenziteta sastanka tijekom razdoblja pregovaranja, činjenicom da je svjedok počeo raditi u Ministarstvu ... tek početkom listopada 1994. te tvrdnja da su sastanci u vezi ugovora o kreditu odnosno zajmu bili održavani i nakon zaključenja ugovora, nisu utemeljeni. Svjedok K. je bio na probnom radu u kabinetu zamjenika ministra ... od 01. kolovoza 1994., dakle gotovo na početku razgovora o kreditu odnosno zajmu za kupnju zgrada veleposlanstava. Prema tome bio je upućen u raspored i intenzitet sastanaka u kabinetu. Nadalje, prema točki 14.4 Ugovora o zajmu sklopljenog 10. siječnja 1995. između Republike Hrvatske i K. L. & H. b. A., kao mjesto izvršenja svih obveza koje proističu iz ovog ugovora određen je K., ali je zajmodavac slobodan odrediti neko drugo mjesto u Republici Austriji, što obvezuje zajmoprimca U točki 15.4 je zajmoprimac (Republika Hrvatska) kao mjesto za izvršenje dostava s pravnim učinkom u smislu Austrijskog zakona o građanskom postupku odnosno za pisanu korespondenciju, odredila Veleposlanstvo Republike Hrvatske u B.. Dakle, realizacija ugovora odvijala se u Austriji i za zaprimanje pismena je određeno Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Austriji pa je proizvoljna tvrdnja iz žalbe optuženika da su sastanci u Ministarstvu ... i to s vodećim osobama (članovima Uprave) K. L. & H. b. održavani nakon zaključenja ugovora radi njegove realizacije. Osim toga, iz dokumentacije koja se nalazi u spisu, a odnosi se na korištenje sredstava dobivenih zajmom, vidljivo je da se cjelokupno dopisivanje o kupnji nekretnina i namjenskom trošenju novca odobrenog zajmom odvijalo između Ministarstva ... i diplomatskih odnosno konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u inozemstvu, bez uplitanja K. L. & H. b., a o dospijeću i otplati rata zajma s bankom u spisu se nalazi pisana komunikacija.

Prigovor optuženika na ocjenu prvostupanjskog suda o iskazu svjedoka J. S. također nije osnovan. Dio iskaza u kojem svjedok govori o pet do šest susreta s optuženikom potvrđen

je iskazom svjedoka M. K. te dijelom i svjedoka G. S. pa je opravdano u tom dijelu prvostupanjski sud prihvatio S. iskaz. Preostali dio iskaza koji se odnosi na svjedokova saznanja o isplati provizije te na teme sastanaka, prvostupanjski sud nije prihvatio te je taj svoj zaključak dao valjane i uvjerljive razloge koje prihvaća i ovaj sud. Zaista je neživотно i neuvjerljivo da bi svjedok S. dolazio na pet ili šest sastanaka sa zamjenikom ministra ... u njegov ured, u vrijeme kada su u tijeku razgovori o kredit odnosno zajmu, da bi s njim razgovarao o „politici, vremenu, ekonomiji, njegovom studiju u I., a samo načelno o kreditu“. Također je neuvjerljivo da svjedok S. nije znao za isplatu provizije sve do 2011., s obzirom na to da mu je bila dostavljena bilješka sa sastanka održanog u Z. 30. studenog 1994., koju je 02. prosinca 1994. sastavio svjedok G. S., a u kojoj je upravo riječ o dogovoru oko provizije. Osim toga, svjedok S. je na isplatnici od 27. siječnja 1995., koja se odnosi na „Trošak provizije Hrvatska“ a glasi na iznos 930.000,- ATS, prepoznao S. potpis. Svoj potpis je na toj istoj isplatnici je još tijekom prvog ispitivanja prepoznao i sam svjedok S..

U žalbi optuženik osporava istinitost i značaj svjedočkog iskaza M. G. ističući da je svjedok zainteresiran za ishod postupka zbog čega je tijekom postupka mijenjao svoj iskaz kako bi od sebe otklonio odgovornost. Iskazu svjedoka G. optuženik suprotstavlja iskaz svjedoka W. K. navodeći da je ovaj svjedok detaljno iskazivao o tome da je M. G. bio glavni pregovarač. Suprotno navodima žalbe optuženika, svjedok K. nije iskazivao o bilo kakvim detaljima pregovora već je M. G. spomenuo kao sudionika četiri sastanka bez navođenja o kojim se temama na tim sastancima raspravljalo. Na prvom od tih sastanaka je upoznao G.. O slijedećem sastanku u srpnju 1994. je naveo da je M. G. bio samo na prvom dijelu sastanka na kojem je govorio o namjeri za kupnju pet zagrada veleposlanstava Republike Hrvatske. Slijedeći je sastanak bio u kolovozu 1994. na kojem je predana ponuda banke te potom sastanak krajem listopada ili početkom studenog 1994. kada je svjedok K. upoznao optuženika. S. K. je nedosljedan u iskazivanju. On navodi da mu nije poznato ime E. L., a potom da je upravo s E. L. na piću u Z. razgovarao o njegovom posredovanju i dogovorio proviziju od 5% od iznosa ugovora o zajmu. Nadalje, njegov iskaz nije u skladu s drugim dokazima (iskazima njegovih kolega iz banke, pisanom dokumentacijom). Naime, svjedok S. je iskazao da je s W. K. bio na dva ili tri sastanka s optuženikom te da je na dva sastanka bio i M. G., kao i da su svjedok K. i optuženik razgovarali o uvjetima kredita, ne spominjući pri tom sudjelovanje i svjedoka G.. Svjedok S. je naveo da su sastanci (njih pet-šest) održavani u uredu optuženika u Ministarstvu ... Republike Hrvatske, osim jednog koji je održan u K., ali ne spominje da bi na tim sastancima bio prisutan svjedok G.. Svjedok H. govori o jednom sastanku s M. G. na kojem je bio s W. K., na kojem je bilo riječi o tehničkim detaljima ali ne i o uvjetima ugovora. Svjedokinja Z. V. je iskazala da se kao pregovarač spominjao M. G., a kasnije u tijeku pregovora je čula ime optuženika pa se radi o svjedokinji po čuvenju. Suočen s nedosljednostima u svojem iskazu i suprotnostima s iskazima drugih svjedoka, svjedok K. nije mogao dati uvjerljiva objašnjenja pa njegov iskaz prvostupanjski sud osnovano nije prihvatio.

Što se tiče iskaza svjedoka M. G., prvostupanjski sud je dao uvjerljive razloge zbog čega taj iskaz prihvaća unatoč razlikama u datumima pojedinih događaja, koje pripisuje protoku vremena. Naime, od događaja pa do iskazivanja u postupku proteklo je 15 odnosno 16 godina, a to nesumnjivo utječe na mogućnost preciznog određivanja vremenskog okvira tih događaja.

Unatoč bilješci od 3. siječnja 1995. u kojoj je navedeno da su na sastanku održanom 30. prosinca 1994. čvrsto dogovorene sve točke ugovora nakon polugodišnjih pregovora, optuženik inzistira na tvrdnji da su već ponudom K. L. & H. banke od 31. kolovoza 1994. bili definirani uvjeti ugovora o kreditu odnosno zajmu, slijedom čega zaključuje da optuženik nije bio pregovarač o ugovoru. Slijedeći istu logiku, ako je, dakle tom ponudom sve već bilo definirano u pogledu uvjeta zajma, onda nije bilo prostora niti potrebe za pregovaranje niti za angažman pregovarača tko god on bio. Ipak svjedok S. u svojoj bilješci navodi da su dogovoru oko svih točaka ugovora prethodili polugodišnji pregovori. Ugovorom o zajmu od 10. siječnja 1995. je inače uređeno 15 točaka – 1. iznos zajma, 2. isplata zajma, 3. otplatni rok zajma, 4. kamate-marža, 5. kamatno razdoblje, 6. naknade, 7. prijevremena otplata, 8. obveza otplate, 9. zastoj u plaćanju, 10. pravo na otkaz, 11. ustupanje, 12. jamstva, 13. klauzula o zamjeni odredbi, 14. ostale ugovorne obveze i 15. primjenjivo pravo, klauzula o arbitraži.

S obzirom na navedeno, žalbenim navodima optuženika nije osporen pravilni zaključak prvostupanskog suda da je optuženik bio pregovarač s K. L. & H. b. u ime Vlade Republike Hrvatske o uvjetima kredita odnosno zajma te banke za kupovinu zgrada veleposlanstava Republike Hrvatske u inozemstvu.

Optuženik nije u pravu kada u žalbi osporava zaključak prvostupanskog suda da nije odlučna činjenica kome je H. b. nastavila isplaćivati proviziju nakon inkriminiranog događaja na račune tvrtke B. iz D. i A. iz L., o čemu su iskazivali svjedoci A. S. i G. F. P. P.. Grafološkim vještačenjem je utvrđeno da potpis „E. L.“ na dopisu upućenom H. b. s uputom da se za njega provizija ima isplaćivati firmi B. u I., nije potpis E. L. pa je tako tvrdnja obrane o „kontinuitetu suradnje L. a H. b.“ neutemeljena. Zato je prvostupanski sud pravilno nebitnima ocijenio iskaze svjedoka A. S. i G. F. P. P..

U prvostupanskoj presudi nije osporeno da je E. L. stvarna osoba već sud utvrđuje da on nije bio ni na koji način povezan sa zaključenjem ugovora o zajmu s K. L. & H. b. kao niti s isplatom provizije po zaključenju ugovora. Neosnovano je u optuženikovo žalbi navedeno kako se E. L. bavio međunarodnim financijskim konzaltingom te da je imao jake veze u političkim, financijskim i masonskim krugovima, kao i da je bio predsjednik gospodarske komore B., a da je u njegovoj kući u B. bilo smješteno diplomatsko predstavništvo Republike Hrvatske. Svjedoci koji su poznavali E. L., njegovi rođaci T. i V. K. te znanci N. P. i V. Š. nisu svojim iskazima potvrdili ove navode obrane. Naprotiv, svjedoci T. K. i V. Š. su iskazali da im nije poznato odnosno da ne znaju je li E. L. bio predsjednik gospodarske komore B., a niti jedan svjedok ne spominje da bi u L. kući u B. bilo smješteno diplomatsko predstavništvo Republike Hrvatske. Svjedok Š. je iskazao da ne zna je li se E. L. bavio međunarodnim konzaltingom već da je za svoje poznanike u Republici Hrvatskoj znao obaviti određene konzultantske usluge, ali svjedok ne zna je li ih naplatio ili nije.

S obzirom na iskaze svjedoka koji su poznavali L., neosnovano se u žalbi tvrdi da je E. L. dolazio u Ministarstvo ... te da se sastajao s visokim hrvatskim dužnosnicima. Niti jedan od svjedoka to ne potvrđuje. Naprotiv, svi svjedoci su suglasni u tome da, najblaže rečeno, L. nije podržavao tadašnju vladajuću strukturu niti se družio s hrvatskim dužnosnicima. U pismu E. L., na koje upućuje žalba, nema govora o tome da bi L. dolazio u Ministarstvo ... Republike Hrvatske niti da bi se tamo sastajao s visokim dužnosnicima kako se to tvrdi u žalbi, već se spominje da mu je jedan dužnosnik postavio pitanje „zašto su oni svi protiv nas“. Veze s Ministarstvom ... Austrije i A. M. se također ne spominju u pismu, a nije vidljivo na

čemu obrana temelji tvrdnju da bi L. s navedenima imao veze. Dakle, iako stvarna osoba, aktivnosti i značaj i koji su mu dani optuženikovom žalbom, nisu utemeljeni na dokazima provedenim u postupku.

Neutemeljena je i tvrdnja o mogućnosti da je proviziju ili barem dio nje ipak dobio upravo E. L.. Žalitelj to potkrepljuje iskazima svjedoka K., S. i M.. Međutim, niti jedan od ovih svjedoka ne potvrđuje da je stvarni E. L. primio proviziju. Svjedok K. je iskazao da smatra da samo E. L. može biti osoba koja je primila proviziju. Ovaj svjedok opisuje L. kao osobu staru oko 60 godina, iako je u vrijeme isplate provizije 1995. E. L. imao gotovo 80 godina (rođen ...) a prema fotografijama (sa zahtjeva za izdavanje osobnih dokumenata) koje sa nalaze u spisu izgledom je upravo i odavao svoju dob. Svjedok S. je iskazao da je svjedok K. bio taj koji je prilikom isplate provizije u H. L. identificirao osobu koja će proviziju primiti, za koju je naveo da je mogla biti starosti između 30-40 godina. Nakon što mu je pokazana L. fotografija, svjedok S. je iskazao da to nije osoba kojoj je dana provizija. Konačno, svjedok K. M. jer iskazao da nikada nije vidio osobu imenom L., a niti je znao kakva je njegova uloga već mu je samo na temelju spisa poznato da je L. isplaćena provizija.

O vjerodostojnosti iskaza svjedoka W. K. već je navedeno da je prihvaćena ocjena koju je o tom iskazu dao prvostupanjski sud, a koja se odnosi i na dio njegovog iskaza o proviziji. Opisujući način na koji je došao u kontakt s E. L., razgovor odnosno dogovor o proviziji te način na koji je provizija isplaćivana, svjedok K. je iskazivao neuvjerljivo, neživotno i logički neprihvatljivo. Osim toga, taj dio njegovog iskaza ne potvrđuju dokazi u provedeni u postupku. Prije svega, E. L. kao posrednika spominju samo optuženik i svjedok K., ali ne u istom kontekstu. Obranu optuženika da je njemu i M. G. L. spomenuo predsjednik dr. F. T., govoreći da se pri kupnji zgrade veleposlanstva treba koristiti uslugama hrvatske emigracije, ne potvrđuje nitko od svjedoka. Štoviše, svjedok V. je iskazao da se tadašnji predsjednik Republike Hrvatske samo načelno zanimao za otvaranje veleposlanstava, a da o konkretnom kreditu nisu razgovarali. Niti itko od svjedoka koji su s austrijske strane sudjelovali u pregovorima nije spominjao E. L. kao posrednika. Nije uvjerljivo da bi svjedok K., kao iskusan bankar i član uprave K. L. & H. b., bez provjere kredibiliteta i opsega utjecaja E. L., pristao na isplatu provizije od 5% samo na temelju L. obećanja „da će se pobrinuti da H. b. bude u tom poslu, unatoč međunarodnoj konkurenciji“ (koju osim svjedok K. ne spominje niti jedan drugi svjedok). Još je manje uvjerljivo da bi se iskusan poslovni čovjek oslanjao na obećanje čovjeka kojeg prvi puta vidi, kad je posao K. L. & H. b. s Vladom Republike Hrvatske svojim angažmanom i autoritetom potaknuo ministar ... Republike Austrije. Konačno, od prvog i jedinog susreta u Z. na piću, do isplate provizije, svjedok K., prema njegovom iskazu, s L. nije kontaktirao odnosno nije uopće utvrđivao kakav je, ako je uopće, njegov doprinos zaključenju ugovora o zajmu. Iz toga bi slijedilo da je navodnu uslugu posredovanja isplatio na neviđeno. Znakovita je i činjenica da za E. L., značajnog posrednika s kojim je H. b. nastavila suradnju i nakon zaključenja ugovora o zajmu s Republikom Hrvatskom, kako to tvrdi obrana, nije otvoren diskretni spis, a to je bila praksa sa stalnim posrednicima H. b., prema iskazu svjedoka K..

Ovakvo postupanje svjedoka K. nije svojstveno ozbiljnom i odgovornom poslovnom čovjeku i ne samo da dovodi u sumnju njegov iskaz već ga čini nevjerojatnim i neprihvatljivim, kako je to pravilno ocijenio i prvostupanjski sud.

Protivno navodima optuženikove žalbe, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da E. L. nije isplaćena provizija, jer to nitko od ispitanih svjedoka ne tvrdi. Čak i svjedok K. nije decidiran, već je naveo kako smatra da samo L. može biti osoba koja je primila proviziju. Nije u pravu optuženik kada osporava značaj bilješke koju je 03. prosinca 1994. sastavio svjedok S. o sastanku održanom 30. studenog 1994. i zaključak prvostupanjskog suda o bilješci. Naime, bilješka sadrži obećanje optuženika dano svjedoku K. „da će H. b. u daljnjim financiranjima za Republiku Hrvatsku imati povlašten položaj te da će kod tih novih angažmana kroz uvjete namiriti sadašnje ustupke“. Nakon toga, prema bilješci, slijedi dogovor svjedoka K. s optuženikom o posredničkoj proviziji – visini, vremenu i načinu isplate te „fungiranju“ primatelja provizije.

Isplata provizije je dio poslovne politike banke i njezinoj isplati je ovdje prethodila odluka nadzornog odbora H. b.. To je iskazao svjedok H., a i svjedok K., navodeći i to da je proviziju od 5% za posredovanje dogovorio s L. u kolovozu 1994., na piću u Z.. S obzirom na navedeno, nema logičnog objašnjenja zašto krajem studenog 1994. svjedok K. s optuženikom dogovara posredničku proviziju, a niti je životno uvjerljivo da bi optuženik za E. L. (a niti za koga drugog) dogovarao visinu i uvjete isplate provizije za posredovanje koje je L. navodno obavio u interesu H. b.. Stoga ova dva citirana odlomka iz bilješke G. S. treba razmatrati kao cjelinu i povezati ih s iskazom svjedok H., koji je naveo da je na kreditnom odboru W. K. rekao da treba platiti proviziju za razvoj tržišta u Republici Hrvatskoj i to optuženiku I. S.. Svjedok H. je još iskazao da pripremajući zahtjev za kredit, o kojem je trebao razmatrati krediti odbor, nije uključio odredbu o proviziji, koju su inače sadržavali zahtjevi za kredite koji su sklapani učešćem posrednika. Kada ga je svjedok S. pitao zašto nije uključena provizija, svjedok H. mu je odgovorio da mu nitko nije rekao da zahtjev treba imati i takvu odredbu. Svjedok S. je dogovorio sa svjedokom K. da će K. na kreditnom odboru riješiti pitanje provizije tako da u zahtjev za kredit odredbe o proviziji nisu unesene. Nadalje je svjedok H. naveo da su članovi kreditnog odbora smatrali da je iznos od 8 % preveliki iznos, pa su naložili W. K. da razgovara o manjem iznosu. Upravo to objašnjava navod iz bilješke kako je „provizija 5 % od iznosa kredita od 140 mil. ATS (tj. 7 mil. ATS) – kod ovakve vrste posla sasvim uobičajeno“.

Činjenica je li dogovor optuženika i svjedoka K. zbio u četiri ili više očiju, nije odlučna niti joj takav značaj pridaje prvostupanjski sud, kako to pogrešno zaključuje optuženik u žalbi. Bitan je sadržaj bilješke odnosno obećanje dano H. b. i dogovor oko provizije, a te činjenice ne opovrgava niti svjedok K. iako nastoji umanjiti njihov značaj i promijeniti smisao. Slijedom navedenog i neovisno o značaju riječi „fungirati“, pravilno je prvostupanjski sud zaključio da je ime E. L. iskorišteno za skrivanje identiteta pravog primatelja provizije. Ovaj zaključak dodatno potkrepljuje činjenica da se niti na jednoj od četiri isplatnice, na ukupni iznos provizije od 7.000.000,- ATS, ne nalazi L. potpis, iako su sve isplate izvršene u prisutnosti svjedoka K., što više jedan iznos (27. siječnja 1995.) svjedok je osobno predao. Osim toga, svjedok S. je iskazao da je W. K. prilikom isplate u prostorijama H. l. identificirao osobu koja će primiti proviziju, inače mu je svjedok ne bi niti dao. Dakle, slijedom dogovora optuženika i svjedoka K., upravo je K. bio jamac isplate dogovorena provizije. On je označio osobe kojima treba isplatiti novac, zato je i bio prisutan isplatama, o čemu postoji pisani trag, dok na isplatnicama nema naznake je li uopće i na koji način je utvrđen identitet primatelja novca odnosno provizije. Treba istaknuti da je dvije isplatnice potpisala ista osoba To je utvrđeno grafološkim vještačenjem, a ostale dvije potpisale su druge osobe, što je dakle u suprotnosti s iskazom svjedoka K. da samo E. L.

može biti primatelj novca. Neuvjerljiv je i dio iskaza svjedok K., inače člana uprave H. b., da je isplatu dijela provizije (930.000,- ATS) u hotelu u G. obavio osobno zbog veličine i važnosti posla, jer isti kriteriji nisu primijenjeni kod preostale tri isplate, koje su obavljene u banci odnosno prostorijama H. l., a od kojih su dvije u znatno većim iznosima (2,800.000,- ATS i 2,570.000,- ATS).

Zaključak da je upravo optuženik trebao primiti proviziju, što je u konačnici ostvareno angažmanom W. K., kako je pravilno utvrdio prvostupanjski sud, potvrđuje neizravno i iskaz svjedoka J. S.. Ovaj svjedok je iskazao da je bila nemoguća isplata provizije na kredite državnim institucijama odnosno da je u Austriji nezamislivo da neki posrednik kod ovakvih kredita dobije bilo kakvu proviziju. Upravo činjenica da se radilo o velikom i važnom poslu (kako navodi svjedok K.) odnosno da je provizija bila namijenjena optuženiku, tada visokom državom dužnosnika, objašnjava odluku nadzornog odbora o isplati provizije za konkretni posao te za ulazak banke na hrvatsko tržište. Konačno, svjedok S. je iskazao i to da je „u konačnici hrvatska država platila tu proviziju, a bez plaćanja provizije bi za hrvatske prilike ionako povoljni uvjeti kredita bili još povoljniji“, a to je dodatna potkrjepa pravilnom zaključku prvostupanjskog suda da je provizija bila namijenjena te konačno i isplaćena optuženiku.

Neutemeljena je optuženikova analiza iskaza svjedoka F. S. H. s obzirom na višekratno iskazivanje i sadržaj tih iskaza te posljedično osporavanje njegovih navoda, posebno u dijelu koji se tiče rada kreditnog odbora H. b. Već su dani razlozi o iskazu ovog svjedoka u vezi s ostalim provedenim dokazima pa sama činjenica da je svoj iskaz dopunjavao ne utječe na značaj i ocjenu tog iskaza. Osim svjedoka K., ostali svjedoci koji se spominju u žalbi optuženika uopće nisu govorili o kreditnom odboru banke i sastancima tog odbora pa tako nisu niti iskazivali o postotku provizije.

Budući da iz rezultata provedenog dokaznog postupka proizlazi da su od četiri isplate provizije, tri obavljene u banci odnosno prostorijama leasniga, a jedna u hotelu u G., to nije odlučno je li svjedok D. V. vidio optuženika kojem svjedok K. u K. predaje žutu kovertu, tim više što nije niti spomenuto što bi eventualno bio sadržaj te koverte. Slijedom navedenog, a kako je već rečeno uz razloge vezane za žalbenu osnovu nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, nema potrebe za svjedočenjem M. T. K..

Obrana je u odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke presude, uz M. T. K. predložila ispitivanje sudskog tumača V. I. R., svjedoka D. T., V. Š., R. P. i M. B. te pribavljanje dokumentacije od Ministarstva ... (ponude H. b. i pismo A. M.). Prvostupanjski sud je prihvatio i proveo dokaze ispitivanjem sudskog tumača V. I. R., svjedoka V. Š. i R. P., a od svjedok M. B. je obrana odustala.

Slijedom već naprijed navedenih razloga iskazi svjedoka M. T. K. i D. T. ne ukazuju se odlučnim pa odbijanjem njihovog provođenja obrani nije uskraćena pravo na jednakost dokazivanja. Ovo tim više jer predloženi dokazi ne doprinose zaključcima o inkriminacijama iz točke 1. izreke presude jer na te okolnosti njihovo ispitivanje nije niti predloženo.

Prvostupanjski sud je pravilno kazneno djelo iz točke 1. izreke presude pravno označio kao ratno profiterstvo u smislu Zakona o nezastarijevanju kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije O tome su već dani razlozi. Stoga je

neosnovan prigovor optuženika da je nastupila zastara kaznenog progona. Također, imajući u vidu sve već istaknuto u odnosu na točku 1. prvostupanjske presude, nema mjesta primjeni načela in dubio pro reo, jer je tijekom postupka utvrđeno da je optuženik počinio ovo kazneno djelo kako je to opisano u izreci te presude.

Dakle, nije u pravu optuženik kada se poziva na primjenu načela „in dubio pro reo“ (članak 3. stavak 2. ZKP/08) jer ovdje ne postoji nikakva dvojba u odnosu na odlučne činjenice koje tvore obilježja kaznenog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe kaznenog zakona. Kada postoje proturječni dokazi, dakle i oni čiji sadržaj upućuje kao i oni čiji sadržaj ne upućuje na postojanje neke odlučne činjenice, prvostupanjski sud mora ocijeniti koji je od tih dokaza vjerodostojan i na temelju te ocjene donijeti odluku. Takvo postupanje suda slijedi iz dužnosti svestranog raspravljanja predmeta (članak 393. stavak 2. ZKP/08) i dužnosti savjesne ocjene dokaza „pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima“ (članak 450. stavak 2. ZKP/08). U ispunjavanju te dužnost sud nije vezan niti ograničen nekim formalnim dokaznim pravilom, već primjenom načela slobodne ocjene dokaza (članak 9. stavak 3. ZKP/08). Tek ako nakon takvog postupanja nije moguće otkloniti dvojbe oko (ne)postojanja neke odlučne činjenice, sud će primijeniti pravilo „in dubio pro reo“. Radi se, dakle, o pravnologičkom pomaganju, a ne o dokaznom pravilu ili načelu, koje se primjenjuje tek ako dvojbe oko postojanje neke odlučne činjenice nije moguće otkloniti i tada se (ne)postojanje takve činjenice uzima u korist okrivljenika. Međutim, ovdje se ne radi o tome jer su postojali dokazi koji su upućivali na krivnju optuženika. Prvostupanjski sud je te, kao i ostale dokaze raščlanio te odlučio koji su dokazi vjerodostojni, a koji nisu i slijedom toga donio odluku. Takvu raščlambu je prvostupanjski sud valjano obrazložio zbog čega je ukazivanje na odredbu članka 3. stavak 2. ZKP/08 neutemeljeno.

U pogledu prigovora o jednakosti stranaka u dokazivanju činjenica treba napomenuti da niti iz jedne zakonske odredbe ne proizlazi dužnost suda da prihvati dokazne prijedloge stranaka, ali ako ih odbije za to mora dati valjane razloge. To se posebno odnosi na dokazne prijedloge obrane jer odbijanje baš svih dokaznih prijedloga obrane, bez valjanog obrazloženja razloga takvog odbijanja, može predstavljati kršenje Ustavom Republike Hrvatske i Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenog prava na pravično suđenje (sukladno praksi Europskog suda za ljudska prava /dalje u tekstu: ESLJP/, primjerice u predmetima Borisova v. Bulgaria, Topić v. Croatia, Horvatić v. Croatia). Slijedom toga, takvo postupanje predstavlja sada i bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 2. ZKP/11 na koju drugostupanjski sud sada pazi po službenoj dužnosti (članak 476. stavak 1. točka 1. ZKP/11). Dakle, potrebno je ocijeniti je li prvostupanjski sud počinio navedenu povredu time što je odbio pojedine dokazne prijedloge obrane.

Protivno navodima optuženikove žalbe, prvostupanjski sud je u ovom predmetu proveo opsežni dokazni postupak ispitivanjem svjedoka i čitanjem pisane dokumentacije. U odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke prvostupanjske presude odbio je ispitati dvoje svjedoka koje je predložila obrana i za svoju odluku je naveo valjane i uvjerljive razloge, koje prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, kako je naprijed navedeno. Što se tiče kaznenog djela iz točke 2. izreke, prvostupanjski sud je odbio neposredno ispitati svjedoke čiju prisutnost nije uspio osigurati tijekom postupka, a to je valjano obrazložio. Odbijeno je i ispitivanje svjedoka o spornoj video snimci za koju prvostupanjski sud smatra da ne potvrđuje činjenicu koja nije važna za odlučivanje, što je također obrazloženo. Nadalje je prvostupanjski sud odbio pročitati pisanu dokumentaciju koja se odnosi na izvješća o radu istražnog povjerenstva

Hrvatskog sabora vezano za privatizaciju I.-e d.d i na financijsko poslovanje i registraciju trgovačkog suda u Švicarskoj iz koje je vidljivo da su R. J. i S. E. H. dokapitalizirali tvrtke X. i D. A., što je predložila obrana te je i tu svoju odluku obrazložio. Treba istaknuti da, u odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke, da prvostupanjski sud nije odbio provesti sve dokaze koje je predložila obrana, već je osim naprijed navedenih dvoje svjedoka druge svjedoke ispitao odnosno uz suglasnost optuženika pročitao iskaze onih koji nisu neposredno ispitani. U odnosu na kazneno djelo iz 2. izreke prvostupanjske presude u dokaznom postupku ispitano gotovo dvostruko veći broj svjedoka koje je predložila obrana u odnosu na one koje je predložio USKOK, a pročitana je i dokumentacija koju je prvostupanjski sud prihvatio kao dokaz obrane, s izuzetkom naprijed navedene.

Imajući na umu zakonske, ustavne i konvencijske odredbe i obveze, bilo je potrebno razmotriti je li u odnosu na optuženika povrijeđeno načelo pravičnosti (članak 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i članak 29. Ustava Republike Hrvatske). To razmatranje ovdje uključuje ocjenu poštivanja prava i davanje mogućnosti obrani u cjelokupno provedenom postupku, a ovdje je od posebnog značaja raspravni dio postupka jer se kontradiktornost i konfrontacijsko pravo optuženika najbolje provodi na raspravi. Ocjena o poštivanju načela pravičnosti, o tome jesu li poštovana prava obrane u konkretnoj situaciji, u sebi osobito uključuje:

- je li optuženiku omogućeno da se brani (i uz branitelja ako je to nužno),

- je li optuženik imao mogućnost osporiti vjerodostojnost dokaza optužbe i protiviti se njihovom izvođenju te jesu li dokazi na kojima se temelji osuda kvalitetni uključujući i ocjenu dovodi li način izuzimanja ili izvođenja dokaza u sumnju njihovu vjerodostojnost (presude ESLJP-a u predmetima: *Asch v. Austria*, *Sevinc v. Turkey*, *Bykov v. Russia*, *Lisica v. Croatia*),

- jesu li dokazi izvedeni na način koji osigurava pravično suđenje (*Barim v. Turkey*), a osobito jesu li pri odbijanju dokaznih prijedloga obrane dani razlozi za to odbijanje, posebno u odnosu na značaj tih dokaza i posebno ako se radi o odbijanju svjedoka alibija (*Khan v. UK*, *PG i JK v. UK*, *Vidal v. Belgium*).

Slijedom svega navedenog utvrđeno je da je optuženiku bilo omogućeno da se brani uz branitelja, imao je stvarne mogućnosti osporavati i ocijeniti dokaze optužbe čijem izvođenju se nije protivio, a način izvođenja tih dokaza ne dovodi u sumnju vjerodostojnost dokaza na kojima se temelji osuda. Brojnost i kvaliteta tih dokaza te njihova međusobna podudarnost i potkrjepa koja uključuje i materijalne dokaze (iskazi svjedoka, dokumentacija) ne dovodi u sumnju pravičnost provedenog dokaznog postupka. Osim toga, kako je već navedeno, prvostupanjski sud je dao logično utemeljenu ocjenu o odbijanju dokaznih prijedloga obrane koji doista nemaju važnost i ne bi mogli dovesti u pitanje ispravnost utvrđenih činjenica utemeljenih na dokazima optužbe koji su vrlo čvrsti i nedvojbeno ukazuju na optuženika kao počinitelja. Stoga je pravo optuženika na pravično suđenje poštivano pa nije ostvarena bitna povreda iz članka 468. stavak 2. ZKP/08.

U skladu s odredbom članka 3. KZ/11, izmijenjena je pravna oznaka kaznenog djela iz točke 1. prvostupanjske presude s obzirom da je odredba članka 291. stavak 2 KZ/11, koja odgovara odredbi članka 337. stavak 4 KZ/97-I, blaža, kad se ima u vidu pravno shvaćanje

Kaznenog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 26. listopada te 3. i 19. prosinca 2012., o visinama neodređenih vrijednosti koje su zakonsko obilježje kaznenog djela.

Prema navedenom pravnom shvaćanju zakonsko obilježje "znatna imovinska korist" (iz članka 291. stavak 2. KZ/11) postoji kada vrijednost imovinske koristi prelazi 60.000,00 kn. Ovako određivanje bitnog obilježja inkriminiranog djela ima za posljedicu da je odredba Kaznenog zakona iz 2011. blaža u odnosu na odredbu iz članka 337. stavak 4. KZ/97-I, za koje je pravim shvaćanjem od 24. studenog 1997. utvrđeno da "znatna imovinska korist" postoji kada vrijednost koristi pribavljene izvršenjem kaznenog djela prelazi 30.000,00 kn.

U odnosu na kazneno djelo iz točke 2. izreke prvostupanjske presude, nije u pravu optuženik kad ističe prigovor nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja jer je prvostupanjski sud odbio prijedlog za ispitivanje Z. H. kao svjedoka, tvrdeći da ne postoje mađarski nacionalni interesi niti osobni razlozi svjedoka zbog kojih bi on odbio iskazivati. Protivno navodima žalbe, mađarska pravosudna tijela odbila su udovoljiti zahtjevu za međunarodnu pravnu pomoć hrvatskih pravosudnih tijela u odnosu na Z. H.. U dopisu mađarskog Glavnog državnog odvjetništva, načelnika uprave za istaknute i vojne stvari iz svibnja 2012., upućenom mađarskom Ministarstvu ..., vezano uz zamolnicu Ministarstva ... Republike Hrvatske, posebno je naglašeno da je Ured ... zauzeo stav da bi ispitivanje (uz spominjanje eventualnog uhićenja) „štetno utjecalo na funkcioniranje M. N.-a, a tako posredno i na gospodarsku i financijsku stabilnost Mađarske – kršilo interese nacionalne sigurnosti“. Dakle, iskazivanje Z. H. u konkretnom predmetu, prema ocjeni mađarskog pravosuđa ugrožava nacionalne interese Mađarske, neovisno od njegovog procesnog statusa pred sudom u Republici Hrvatskoj. Pritom treba istaknuti da je opseg prava optuženika na uskratu iskazivanja i odgovora na pojedina pitanja, u skladu s odredbama domaćeg postupovnog zakona, širi od sličnog prava svjedoka iako zakon i svjedoku jamči pravo da ne odgovara na pitanja ako bi odgovorom sebe izložio kaznenom progonu, teškoj sramoti ili znatnoj materijalnoj šteti (članak 286. stavak 1. KZP/08). S obzirom na to da svjedok H. boravi u inozemstvu, poziv za raspravu trebalo je uputiti posredstvom Ministarstva ... Republike Hrvatske kao zamolbu za međunarodnu pravnu pomoć, kojoj je mađarsko pravosuđe odbilo udovoljiti, s obrazloženjem koje je naprijed navedeno. Republika Mađarska nije ratificirala Drugi dodatni protokol uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 8. studenoga 2001., koji propisuje mogućnost izravnog upućivanja postupovnih akata i sudskih odluka, osobama koje se nalaze na državnome području bilo koje druge stranke, poštom (članak 16.) Stoga tu odredbu nije bilo moguće primijeniti. Cijeneći navedeno, osnovano je prvostupanjski sud odbio kao neprikladan prijedlog za ispitivanje Z. H. kao svjedoka. Ovo tim više jer, s obzirom na inkriminacije u ovom postupku, Z. H. ne bi mogao zadržati svojstvo svjedoka ako bi se pojavio pred pravosudnim tijelima Republike Hrvatske.

Rješenje o obustavi istrage u Republici Mađarskoj koje je tijekom trajanja ovog postupka donijelo mađarsko državno odvjetništvo, nije odlučno za ishod ovog postupka niti može imati dokaznu snagu. Stoga izostanak oduke o neprihvatanju tog rješenja kao dokaza nije bio od utjecaja na pravilnost postupanja prvostupanjskog suda. Naime, sud nije vezan ocjenom dokaza koju je dalo mađarsko državno odvjetništvo jer je sâm proveo opsežni dokazni postupak u ovom predmetu te je sve dokaze cijenio pojedinačno kao i u međusobnom odnosu i na tome utemeljio svoju odluku. Osim toga, predmet istrage mađarskog državnog odvjetništva bilo je poslovanje trgovačkog predstavništva društva H. O. P. T. L. u Mađarskoj,

čije su prostorije pretražene, a ne cijelog tog društva. Nema podataka da bi iste radnje mađarsko državno odvjetništvo poduzelo prema tvrtki C. H. L., odnosno uopće se ne spominje da bi to društvo imalo predstavništvo u Mađarskoj. U ovom postupku je, na temelju dokumentacije pribavljene od banke C. S., utvrđeno da su iznosi 2.400.000,- € i 2.600.000,- € uplaćeni u L. na C., zbog čega u trgovačkom predstavništvu društva H. O. P. T. L. u Mađarskoj, nije niti mogla biti zabilježena ova novčana transakcija.

Protivno navodima optuženikove žalbe, pravilno je prvostupanjski sud ocijenio da izvješće o radu istražnog povjerenstva Hrvatskog sabora o privatizaciji I.-e d.d. i zaključak o njegovom prihvaćanju nisu odlučni u ovom kaznenom postupku jer se radi o političkim ocjenama odnosno odlukama. S obzirom na ustavno načelo trodiobe vlasti, odluke Hrvatskog sabora kao zakonodavnog tijela koje se odnose na okolnosti iz pojedinih konkretnih sudskih postupaka ne smiju utjecati na samostalno i neovisno odlučivanje nadležnih sudova. Utjecaj odluka i ocjena zakonodavnog tijela o okolnostima iz konkretnih predmeta u postupcima koji se vode pred pravosudnim tijelima doveo bi u pitanje načelo trodiobe vlasti kao i svrhu i smisao rada pravosudnih tijela. Neosnovano se u optuženikovo žalbi tvrdi da se optuženiku stavlja na teret odluka koju je donijelo političko tijelo. Optuženik je proglašen krivim za radnje koje je poduzeo, opisane u izreci prvostupanjske presude, da bi Vlada Republike Hrvatske donijela odluku koja je protivna interesima Republike Hrvatske.

Nadalje, nije u pravu optuženik kada, u odnosu na kazneno djelo iz točke 2. izreke presude, osporava zaključak prvostupanjskog suda da nisu postojali razlozi za zaključenje Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. i Glavnog ugovora o plinskom poslovanju. Protivno navodima žalbe Ugovor o međusobnim odnosima dioničara iz 2003., koji je I. d.d. zaključila sa strateškim partnerom M.-om H. O. a. G. P., ne sadrži odredbu koji obvezuje ugovorne strane na izmjenu tog ugovora u slučaju izmjene dioničarskih udjela, dok njihov udjel iznosi 25% ili više. Naprotiv, kako to pravilno navodi prvostupanjski sud, ugovor određuje sastav upravljačkih tijela ovisno o različitom postotku dioničarskog udjela bilo kojeg od dioničara. Odredba članka 7.1.1 točka a) uređuje situaciju kada dioničar ima više od 25% a manje od 50% dionica. Tada dioničar ima pravo predložiti dva člana nadzornog odbora. U točki b) istog članka određeno je da dioničar koji ima više od 50% dionica ima pravo predložiti četiri člana za izbor u nadzorni odbor, a točkom c) uređena je situacija kada niti jedan od dioničara nema pravo imenovati ukupno šest članova nadzornog odbora u skladu s odredbama točke a) i b) članka 7.1.1 te da će slobodna mjesta biti popunjena u skladu s odredbama statuta i hrvatskog prava. Ove odredbe treba cijeniti u kontekstu Zakona o privatizaciji I.-e d.d., odnosno članka 10. „Zaštita interesa i sigurnost Republike Hrvatske“, kojim je u stavku 4. određeno da za vrijeme dok je Republika Hrvatska vlasnik 10% i više dionica I. d.d., niti jedan drugi dioničar ili s njim povezana osoba ne može, osim u slučaju prodaje iz članka 6. ovoga Zakona (prodaja dionica strateškom ulagatelju), bez posebnog odobrenja Vlade Republike Hrvatske postupno ili odjednom steći dionice I. d.d. čiji ukupan nominalni iznos čini više od 10% temeljnog kapitala, odnosno nekog drugog prethodnim odobrenjem Vlade Republike Hrvatske odobrenog postotka dionica, a koje daju pravo glasa u glavnoj skupštini I. d.d. Iz ove odredbe vidljivo je da je Republika Hrvatska prilikom privatizacije I.-u d.d. kao značajne strateške tvrtke, zakonom zaštitila svoje interese, a to nije imalo štetni utjecaj na prava strateškog ulagatelja jer njegova prava na ovaj način nisu umanjena niti ograničena.

Argument da pad dioničarskog udjela Republike Hrvatske u I.-i d.d. ispod 50%, uslijed čega tijela I.-e d.d. mogu bez suglasnosti Vlade Republike Hrvatske donositi odluke, odnosno sklopiti pravne poslove ili poduzeti pravne radnje koje se odnose na prodaju, odnosno zajedničko ulaganje čija vrijednost prelazi vrijednost 3% imovine I. d.d., predstavlja razlog za izmjenu ugovora o međusobnim odnosima dioničara, u žalbi nije obrazložen. Naime, odredba da pad dioničarskog udjela Republike Hrvatske ispod 50% iziskuje izmjenu međudioničarskog ugovora nije sadržana niti u Zakonu o privatizaciji I.-e d.d. niti u ugovoru iz 2003.

Nije osnovana niti tvrdnja obrane da je isticanje razdoblja od pet godina, računajući od zaključenja ugovora iz 2003., u kojem M. nije mogao prodavati dionice I.-e d.d. tzv. lock-up razdoblje, razlog za izmjenu ugovora o međusobnim odnosima dioničara. Već je naprijed istaknuto da je Zakonom o privatizaciji I. - I. n. d.d., određen iznos dionica koji pojedini dioničar ili s njime povezana osoba, a koji osigurava glas u skupštini dioničara, ne mogu steći bez suglasnosti Republike Hrvatske, dok ona raspolaže s 10% i više dionica. Republika Hrvatska je u inkriminirano vrijeme imala daleko veći dioničarski udjel od 10% a ima ga i danas pa je navedena odredba još uvijek primjenjiva.

Dakle, protivno navodima optuženikove žalbe, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio da zbog smanjenja dioničarskog udjela Republike Hrvatske u I.-i d.d. nije postojala obveza za redefiniranje ugovora o međusobnim odnosima dioničara niti razlozi za hitnost u postupanju.

Za argumentaciju svojih tvrdnji, optuženik u žalbi razrađuje hipotetičke situacije, izvan konteksta odredbi Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. iz 2003. i Zakona o privatizaciji I. - I. n. d.d., na koje je naprijed ukazano. Tako najprije razlaže situaciju u kojoj bi M. po isteku razdoblja u kojem nije mogao raspolagati dionicama I.-e d.d., te dionice mogao prodati i „sam izabrati strateškog partnera Vlade Republike Hrvatske“. U takvom hipotetičkoj situaciji ne bi bilo osnove niti potrebe za izmjenu ugovora o međusobnim odnosima dioničara prema M.-u već bi novi ugovor trebalo zaključiti s novim strateškim partnerom. Zatim je u žalbi prikazana situacija u kojoj M. kupnjom na burzi postaje „vlasnik većeg broja dionica“ te na skupštini izglasava pet od ukupno sedam članova nadzornog odbora. Međutim, ove hipotetičke situacije obrana ne razmatra u vezi sa člancima 7.1.1 i 7.2.1 Ugovora o međusobnim odnosima dioničara (iz 2003.), koji broj članova u upravljačkim tijelima vezuje uz postotak dioničarski udjela, a niti s odredbom članka 10. stavak 4 Zakona o privatizaciji I. - I. n. d.d. Iz žalbenih navoda nije razvidno je li za strateške interese Republike Hrvatske postojala opasnost zbog mogućnosti dobivanja neželjenog strateškog partnera (ako bi M. prodao svoj paket dionica) ili zbog mogućnosti da M., zbog većeg dioničkog udjela u odnosu na Republiku Hrvatsku, ostvari premoć u odlučivanju i upravljanju I.-om d.d., a to je uostalom i postignuto Prvom izmjenom i dopunom Ugovora o međusobnim odnosima dioničara, jer je M.-u dan prevladavajući utjecaj u upravljanju I.-om d.d.

Osim toga, kad je dioničarski udio Republike Hrvatske došao na 44% uslijed prodaje 7% dionica zaposlenicima i bivšim zaposlenicima I.-e d.d, prenošenja 7% Fondu ... i prodaje 17% javnom ponudom, za M. se njegov dioničarski udio i prava s tog osnova nisu izmijenili. Takva je situacija bila i u veljači 2008. kada je Vlada Republike Hrvatske osnovala povjerenstvo za pregovore s M.-om radi izmjena i dopuna Ugovora o međusobnim odnosima dioničara, iako tada inicijativa M.-a za tu izmjenu još nije mogla biti utemeljena na povećanju

njihovog udjela u dionicama. Svjedok Z. M. koji je kao pravni savjetnik bio uključen u pregovore s M.-om iskazao je da bi bila velika ludost prihvatiti izmjenu (ugovora) pri stanju kada je M. bio na 25 % + 1 dionica.

Istek razdoblja zabrane prodaje dionica I.-e d.d. za M. je činjenica koja pogoduje interesu M.-a jer mu otvara mogućnost trgovanja svojim dionicama prema tržišnim načelima pa s tog osnova M. ne bi imao razloga za pokretanje izmjena Ugovora o međusobnim odnosima dioničara. Konačno, svjedok D. P. iskazao je da sve do dobrovoljne javne ponude (u listopadu 2008.) nije ni bilo razgovora o izmjenama međudioničarskog ugovora nego o izmjeni upravljačkih prava, bez navođenja razloga takve izmjene.

Protivno navodima optuženikove žalbe, ovakvu izmjenu ne opravdava niti činjenica o mogućem dolasku na naplatu I.-... sindiciranog kredita, koja mogućnost tijekom postupka, osim iskazima svjedoka, nije ni sa čime dokumentirana kao niti vjerojatnost ostvarenja te mogućnosti. Isto tako ni sa čime nije potkrijepljena tvrdnja da bi najava potpisivanja spornih ugovora spasila I.-u d.d. od dolaska na naplatu sindiciranog kredita. Ispitan kao svjedok G. G., financijski revizor je iskazao da je 2008. I. d.d. još bila likvidna, a 2009. je ušla u probleme s likvidnošću i više nije bila sposobna platiti sve porezne obveze. Što se tiče sindiciranog kredita, svjedok je naveo da I. d.d. ipak nije prekršila financijske uvjete iz tog kredita pa tako banke nisu došle u situaciju da realiziraju pravo razvrgnuća ugovora o kreditu i vraćanja cijelog iznosa, uslijed kršenja uvjeta. Međutim, do naplate kredita nije došlo, kako se to navodi u optuženikovoju žalbi, uslijed najave potpisivanja ugovora niti konsolidacije, već, kako je to iskazao svjedok G., zbog izdvajanja plinskog poslovanja iz I.-e d.d., početkom 2009., čime su, u skladu s međunarodnim računovodstvenim standardima, gubici nastali u tom sektoru izdvojeni iz gubitaka I.-e d.d., a njih je preuzela Republika Hrvatska.

Nadalje, kredit koji je I. d.d. dobila od M.-a, realiziran je tek u prosincu 2009., nakon što su zaključeni ugovori o zajmu i nakon što je već bila potpisana Prva izmjena i dopuna Ugovora o međusobnim odnosima dioničara na temelju koje je M. preuzeo upravljačka prava u I.-i d.d., pa je pravilno utvrdio prvostupanjski sud da M. nije spasio I.-u od bankrota. U istom kontekstu treba cijeliti i provedenu konsolidaciju I.-e d.d.

Optuženik u žalbi navodi da je odluka o izdvajanju plinskog poslovanja donesena u skladu sa strategijom energetske ovisnosti Republike Hrvatske. Pravilno je, međutim, prvostupanjski sud analizom Glavnog ugovora o plinskom poslovanju, zaključio da nije moguće utvrditi kojim mjerama će biti postignut cilj istaknut u uvodnom dijelu ugovora - zadržavanje i jačanje interesa nacionalne sigurnosti kontroliranjem i upravljanjem plinskim poslovanjem. Osim toga, taj cilj nije ostvaren na temelju tog ugovora. U postupku je ispitan svjedok B. H. koji je iskazao da su izdvajanje plinskog poslovanja predlagali mađarski predstavnici u pregovorima, a ne predstavnici I.-e d.d. Ovaj svjedok je još naveo da mu je D. P. rekao da neće doći do izdvajanja plinskog poslovanja ako se pregovorima ne osiguraju povoljni uvjeti za normalno poslovanje nove tvrtke, Prirodni plin. Svjedok U. je također potvrdio da je na sjednici Vlade Republike Hrvatske bilo prezentirano da je izdvajanje plinskog poslovanja zahtjev stranog partnera. Nadalje, svjedok Z. N., tajnik u Ministarstvu ..., iskazao je da su prilikom pregovora o izmjeni međudioničarskog ugovora, posebno vezano za isticanje tzv. lock up razdoblja, predstavnici M.-a uvjetovali produženje tog razdoblja izdvajanjem plinskog poslovanja koje im je stvaralo gubitke. Konačno, i svjedok J. F., jedan od koalicijskih partnera, iskazao je da je prijedlog M.-a bio ili podizanje cijene plina na razinu

europskih ili izdvajanje plinskog poslovanja. Navedeni iskazi svjedoka, uz izostanak rezultata na planu energetske neovisnosti Republike Hrvatske, ne potvrđuju tvrdnju obrane da je izdvajanje plinskog poslovanja poduzeto radi realizacije strateškog cilja.

Što se tiče uloge i rezultata povjerenstva osnovanog za pregovore s M.-om, protivno navodima optuženikove žalbe, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da to povjerenstvo nije ispunilo svoju zadaću. Prvostupanjski sud je za tu ocjenu dao valjane razloge. Naime, zadaća povjerenstva bila je zaštita strateških interesa Republike Hrvatske u I.-i d.d. Ta zadaća, s obzirom na sadržaj Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. i Glavnog ugovora o plinskom poslovanju, nije ostvarena. Upravljačka prava I.-om d.d. su Prvom izmjenom i dopunom Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. prepuštena M.-u, iako M. nije stekao 50% i više udjela u dionicama. M. kao dioničar u upravljanju I.-om d.d. nema obveze niti razloga voditi računa o strateškim interesima Republike Hrvatske.

Nije osnovana optuženikova žalba niti u dijelu u kojem se ističe značaj Povjerenstva. Naime, Povjerenstvo je održalo svega nekoliko sastanaka i to do ljeta 2008. (prije nego je M. povećao svoj dioničarski udjel). Ono je angažiralo odvjetničko društvo za pružanje pravne pomoći koje je dalo nekoliko prijedloga, uz izostanak konkretnih rezultata. Nakon toga je pregovore vodio sam D. P. kao potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, jer je tako rekao optuženik (to je iskazao svjedok Š.), a pravilno utvrdio prvostupanjski sud.

Također je neutemeljen navod iz optuženikove žalbe da su se u pregovore po potrebi uključivali brojni ministri (I. Š., M. M. D., J. K.), djelatnici ministarstva, predsjednik uprava P.-a, predsjednik upravnog vijeća H.-e i ravnatelj uprave ... Naime, I. Š. je bio član povjerenstva, dok je svjedokinja M. M. D. iskazala da nije sudjelovala u pregovorima oko izdvajanja plinskog poslovanja, a pregovore o izmjeni Ugovora o međusobnim odnosima dioničara nije niti spomenula. J. K. spominje se kao sudionica na dva sastanka s mađarskom stranom (2008. i 2009.) ali ne i njezin udio u pregovorima. Svjedoci B. R. predsjednik Uprave društva P., B. H. ravnatelj Uprave ... u Ministarstvu ... i T. G., predsjednik Upravnog vijeća ... (H.) nisu iskazivali o svojem doprinosu pregovorima, već su potvrdili da su vođeni pregovori o plinskom poslovanju i to da ih je vodio D. P., a s mađarske strane Z. H. ta da je M. inzistirao na izdvajanju plinskog poslovanja iz I.-e d.d. Daljnji razvoj događaja te konačno potpisivanje oba ugovora, potvrđuju da se situacija razvijala upravo u označenom smjeru te je konačno M. ostvario prevladavajuća upravljačka prava u I.-i d.d. a iz nje je uspio izdvojiti dio plinskog poslovanja – trgovinu, koja je stvarala gubitke.

Pravilan je zaključak prvostupanjskog suda da je pregovore oko izmjene ugovora o međusobnim odnosima dioničara i izdvajanja plinskog poslovanja, nakon prestanka rada Povjerenstva, nastavio D. P., koji je sam iskazao da mu je optuženik rekao da zahtjeve M.-a treba prihvatiti. S obzirom na položaj potpredsjednika u tadašnjoj Vladi Republike Hrvatske, P. nije mogao samostalno i neovisno odlučivati o smjeru pregovora, već, kako je to pravilno utvrdio prvostupanjski sud, po nalogu optuženika, dakle u smjeru koji je on, u to vrijeme na mjestu predsjednika Vlade Republike Hrvatske, odredio.

Optuženik je, prema iskazu svjedoka P. već imao jasno formiran stav da zahtjevi Mađara mogu biti prihvaćeni, argumentirajući taj stav činjenicom da M. ima veći paket

dionica od Vlade Republike Hrvatske, zatim da su bili kooperativni u pregovorima oko cijene plina te da su njihovi menadžeri bitno stručniji od hrvatskih.

U to vrijeme Vlada Republike Hrvatske i H. d. z., kako to navodi svjedok P., funkcionirali su na način da bi izneseni stav predsjednika, optuženog I. S., nakon izricanja postao obvezujući. Ovaj svjedok ne pamti niti jedan sastanak na kojem bi se donijela odluka suprotna stavu optuženika.

Protivno navodima optuženikove žalbe, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da nije bilo suprotstavljenih mišljenja prijedlozima za izmjenu ugovora o međusobnim odnosima dioničara i izdvajanje plinskog poslovanja. Prema zapisnicima sa 61. sjednice Vlade Republike Hrvatske od 24. prosinca 2008., na kojoj je D. P. izvijestio o pregovorima s M.-om i 67. sjednice na kojoj je dana suglasnost na ugovore, nikakva rasprava pa tako ni disonantni tonovi o ovim temama nisu zabilježeni, o čemu je iskazivao svjedok R. M.. Nakon izvještaja potpredsjednika vlade o izmjenama međudioničarskog ugovora i izdvajanju plinskog poslovanja, optuženik je kao predsjednik vlade dao zaključni osvrt te je slijedilo glasanje o davanju suglasnosti na ugovore.

Navodima iz optuženikove žalbe o tome da su bile donošene odluke na sjednicama užeg kabineta, Vlade Republike Hrvatske i predsjedništvu H. d. z., prikazan je načelni način djelovanja navedenih tijela. Time obrana nastoji osporiti zaključak prvostupanjskog suda o načinu kako je u konkretnoj situaciji donesena odluka za izmjenu međudioničarskog ugovora i izdvajanje plinskog poslovanja.

Međutim, jedino je svjedok L. B. iskazao da se na predsjedništvu H. d. z. višekratno, na dugotrajnim sjednicama, raspravljano o izmjenama međudioničarskog ugovora i izdvajanju plinskog poslovanja. Taj iskaz ne potkrepljuju drugi dokazi, što više svjedok D. P. je svoju prezentaciju o tim temama opisao kao kratku, a cijela sjednica je trajala između 45 minuta i sat vremena. Stoga osnovano prvostupanjski sud nije prihvatio iskaz svjedoka B. niti na temelju njega utvrđivao bitne okolnosti u ovom postupku, odnosno na koji način su donesene odluke o izmjenama međudioničarskog ugovora i izdvajanju plinskog poslovanja.

Nadalje, niti svjedoci S. U. i J. F. ne potkrepljuju da su sporne odluke donesene nakon duge i iscrpne rasprave o toj temi. Svjedok U. je iskazao da on o ovoj temi uopće nije raspravljao niti je naveo okolnosti o kojima bi se raspravljao, bilo na sjednici užeg kabineta, bilo na sjednicama Vlade Republike Hrvatske. Naveo je da su ministri I. Š. i M. M. D. postavili pitanje zbog čega se takav ugovor sklapa i je li to u interesu Republike Hrvatske. Sjeća se da je u prezentaciji bilo rečeno da plinsko poslovanje treba biti izdvojeno jer je to zahtjev stranog partnera.

Svjedok F. iskazao je da je bio samo na jednom sastanku koalicijskih partnera u tadašnjoj vladi na kojem je tema bila prodaja I.-e d.d. i energetska situacija u Republici Hrvatskoj. Na tadašnjoj koaliciji nisu doneseni decidirani zaključci, a niti jedno rješenje o izdvajanju plinskog poslovanja nije prezentirano kao konačno pa nisu niti mogli dati svoj pristanak. Odluke Vlade Republike Hrvatske iz siječnja mjeseca 2009. o navedenim ugovorima donesene su jednoglasno, međutim te ugovore svjedok F. nije vidio prije nego su potpisani.

Dakle, iskaz ove dvojice svjedoka ne potkrjepljuje tvrdnju o polemici i suprotstavljenim stavovima prilikom donošenja odluke o spornim ugovorima niti na sjednici koalicije, niti užeg kabineta a niti Vlade Republike Hrvatske.

O načinu donošenja konkretne odluke nisu iskazivali niti svjedoci M. M. D. ni I. L., kako se to podrazumijeva u optuženikovoju žalbi. Svjedokinja M. D. nije uopće iskazivala o načinu donošenja odluka niti u svojem iskazu spominje postupak odlučivanja u H. d. z. i ili Vladi Republike Hrvatske. Naprotiv, spominje jedino optuženika kojeg je, zajedno s I. Š., tadašnjim ministrom financija, obavijestila o prodaji podzemnog skladišta plina O. i nemogućnosti zaključenja ugovora o kupnji tog skladišta do kraja 2008., sa čime se optuženik suglasio, bez da je ta tema uopće bila na sjednici vlade.

Niti svjedok I. L., član povjerenstva za pregovore s M.-om, u svojem iskazu ne govori o polemikama niti o suprotstavljenim mišljenjima u pogledu zaključenja spornih ugovora na sjednici užeg kabineta odnosno Vlade Republike Hrvatske a niti na sjednici predsjedništva H. d. z., kako to ističe žalba optuženika. S. L. je iskazao da je svjedok P. iznio stanje pregovora na predsjedništvu H. d. z. kao i na užem kabinetu Vlade te da optuženik nije vršio pritisak da se donese odluka kakvu bi on želio, no polemike nije spominjao.

Opisujući „žučne rasprave“ svjedokinja Z. P., predsjednica Ureda ... Vlade Republike Hrvatske, locirala ih je na sastanke koji su bilo održavani u Ministarstvu ... između hrvatskih predstavnika D. P., ministara I. Š. i M. M. D. te Z. B., B. R., K. D. i B. H., a ne na sjednice užeg kabineta i Vlade.

Iskazi tih svjedoka nisu uspjeli osporiti pravilni zaključak prvostupanjskog suda o utjecaju optuženika na donošenje odluka o izmjenama i dopunama ugovora o međusobnim odnosima dioničara i izdvajanju plinskog poslovanja. Štoviše, svjedok P. je iskazao da je optuženik imao jasni stav o ovim pitanjima pa su prezentacije koje je za sastanke Vlade Republike Hrvatske i predsjedništva H. d. z., sastavio svjedok P. predstavljale potkrjepu tom stavu, a to je pravilno zaključio prvostupanjski sud.

Svjedok D. P., a sud je to posebno ocijenio, je iskazao da su i on i odvjetnik Z. M. bili iznenađeni traženjem predstavnika M.-a da im se osigura većina u Nadzornom odboru, a da optuženi I. S. time nije bio iznenađen nego je rekao da postoje razlozi za i protiv. Optuženik je smatrao da se zahtjev M.-a može prihvatiti, uz argumente da oni imaju veći paket dionica od Vlade Republike Hrvatske, da su bili kooperativni u svim pregovorima oko cijene plina te da s njihovi menadžeri bitno stručniji od hrvatskih. Prema iskazu svjedoka M., M. je zahtjev za promjenu upravljačke strukture dostavio početkom listopada ili studenoga 2008., Sedam do deset dana nakon toga svjedok P. ga je izvijestio da se ima udovoljiti zahtjevu M.-a, što je bilo u skladu sa stavom optuženika. Takav svoj stav optuženik je iznio i prije nego što su uopće prijedlozi bili izneseni pred predsjedništvo H. d. z., užu kabinet i Vladu.

Stavljajući navedeno u kontekst već spomenutog iskaza svjedoka P. prema kojem je stav optuženika bio obvezujući te da niti jedna odluka nije bila donesena suprotno njegovom stavu, pravilno je zaključio prvostupanjski sud da je optuženik imao odlučnu ulogu prilikom usvajanja paketa mjera kojim su bili obuhvaćeni Prva izmjena i dopuna Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. i Glavni ugovor o plinskom poslovanju.

Slijedom navedenog, neosnovano optuženik u žalbi elaborira o načinu i razlozima prihvaćanja paket mjera na sjednici Vlade Republike Hrvatske, implicirajući da su članovi vlade bili u strahu od njegovog autoriteta pa mu se nisu htjeli zamjeriti odnosno da su bili dovedeni u zabludu, uz uvjet da su glasali u uvjerenju kako su predloženi ugovori u interesu Republike Hrvatske, prebacujući odgovornost za dovođenje u zabludu na D. P.. Na to ne upućuju provedeni dokazi. Naprotiv, kako je već navedeno, P. je postupao u skladu s jasno izraženim stavom i odlukom optuženika da treba izmijeniti međudioničarski ugovor i izdvojiti plinsko poslovanje.

Optuženik prigovara zaključku da je H. već imao čvrsti dogovor i obećanje da će zahtjevi M.-a biti u cijelosti prihvaćeni. Taj zaključak prvostupanjski sud temelji na trenutku u kojem je Uprava M.-a Z. H. dala suglasnost za potpisivanje ugovora (kraj 2008.). Ovu okolnost prvostupanjski sud cijeni u kontekstu ostalih dokaza i svoj zaključak o prethodnom dogovoru ne temelji samo na njoj. No, činjenica je da je suglasnost dana prije nego li je Vlada Republike Hrvatske odlučila dati svoju suglasnost na zaključenje paketa ugovora (kraj siječnja 2009.). Naime, ovu okolnost treba cijiniti u kontekstu pregovora koje je D. P. vodio s M.-om o statusu i izdvajanju plinskog poslovanja od proljeća 2008., a u kojima je bilo žučljivih rasprava (svjedokinja P.), no izostao je dogovor o cijeni plina što je uzrokovalo odgodu sastanka zbog nepomirljivih stavova dviju strana (svjedok R.), pa je D. P. rekao da neće doći do izdvajanja plinskog poslovanja ako se pregovorima ne osiguraju povoljni uvjeti za poslovanje tvrtke Prirodni plin (svjedok H.). Međutim, nakon što je M., stekavši 47% dioničkog udjela i I.-i d.d krajem listopada 2008., zatražio izmjenu međudioničarskog ugovora, situacija se izmijenila te je prihvaćanje zahtjeva M.-a išlo brzo. Već nakon sedam do deset dana je odlučeno da se ima udovoljiti zahtjevima druge strane (svjedok Z. M., kojeg je ova brzina odluke iznenadila), a nakon što je optuženik rekao da zahtjeve treba prihvatiti (svjedok P.).

Oba ugovora bila su definirana, sastavljena i konačno potpisana 30. siječnja 2009., tri mjeseca od postavljenih zahtjeva M.-a. To je zaista kratko vrijeme u kojem je trebalo izraditi dokumentaciju koja je trebala biti temelj za donošenje odluke, provesti konzultacije s koalicijskim partnerima, raspravu u stranci, u užem kabinetu, sastaviti nacрте ugovora te konačno raspraviti na sjednici Vlade Republike Hrvatske. Prema navodima iz žalbe, odluka o spornim ugovorima trebala je biti donesena i ranije, na sjednici Vlade Republike Hrvatske 29. prosinca 2008., a to bi značilo još manje vremena za okončanje cijelog postupka. Kada se ima na umu da je I. d.d. tvrtka od posebnog značaja za Republiku Hrvatsku s obzirom da posluje s važnim strateškim energentima – naftom i plinom, zaista ne čudi iznenađenje pravnog savjetnika Povjerenstva ... s I.-om d.d., zbog brzine odluke.

Cijeneći naprijed navedeno, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio na koji način su stvoreni uvjeti da Vlada Republike Hrvatske donese odluku o davanju suglasnosti za zaključenje spornih ugovora. Pregovore o izmjeni međudioničarskog ugovora, nakon prestanka rada osnovanog Povjerenstva (koje nije sastavilo bilo kakve prijedlog niti preporuke o zaštiti strateških interesa Republike Hrvatske u I.-i d.d.) te o izdvajanju plinskog poslovanja s M.-om vodio je tadašnji potpredsjednik vlade D. P., jer je tako rekao optuženik, koji je iznio stav da zahtjeve M.-a treba prihvatiti. U tom pravcu se ubrzo nakon dostavljanja zahtjeva M.-a iz listopada 2008., za izmjenu međudioničarskog ugovora razvijala situacija. Prezentacije o situaciji u I.-i d.d. koje je svjedok P. iznio i prijedlozi koji su uslijedili, bili su usklađeni s izraženim stavom optuženika o potrebi udovoljavanja mađarskim zahtjevima. Kako je to

pravilno istaknuto u prvostupanjskoj presudi, svjedok P., na sjednici Vlade Republike Hrvatske od 29. siječnja 2009. na kojoj je odlučeno o davanju suglasnosti na Ugovor sa strateškim partnerom M. H. O. a. G. P., obrazlažući prijedlog te odluke, nije govorio o ispuštanju poslovnog plana i godišnjeg proračuna s popisa zadržanih pitanja, niti o opsegu imovine I.-e d.d. koju je moguće otuđiti običnom većinom glasova članova nadzornog odbora, a niti je na kojoj od sjednica vlade uopće bilo riječi o rudarskoj renti.

Unatoč nastojanjima obrane da ukaže na dinamični način odlučivanja, nije utvrđeno da su postojali disonantni tonovi o predloženim ugovorima niti polemika oko stava optuženika da zahtjeve M.-a treba prihvatiti, odnosno suglasiti se sa zaključenjem spornih ugovora. Imajući na umu sve navedeno te cijeneći okolnost da niti jednom nije donesena odluka suprotna stavu optuženika (svjedok P.) niti je na sjednici Vlade ikada donesena odluka za koju ne bi glasali svi koji su bili na sjednici (svjedok Š.), neosnovan je prigovor optuženika da nije imao utjecaja na odluku Vlade u konkretnom slučaju. Naprotiv, prijedlog odluka je, bez rasprave, jednoglasno prihvaćen.

Razmatrajući o strateškom interesu Republike Hrvatske, protivno navodima optuženikove žalbe, prvostupanjski sud je pravilno cijenio iskaze svjedoka Z. B., K. T., I. F., G. B., A. G. i P. K. te nije prihvatio njihovu tvrdnju da je izmjena međudioničarskog ugovora korisna za Republiku Hrvatsku jer je pridonijela učinkovitosti upravljanja I.-om d.d. Za tu ocjenu prvostupanjski sud je dao valjane i uvjerljive razloge. Navedeni svjedoci su ustvari iznosili svoja mišljenja o poslovanju I.-e d.d. koja nisu potkrijepili ikakvom analizom odlučujućih faktora za procjenu rezultata i uspješnosti poslovanja tvrtke, nastojeći dati veći značaj doprinosu M.-a i njegovih zaposlenika tom poslovanju, a odgovornost za probleme prebaciti na hrvatsku stranu. S obzirom na činjenicu da su ti svjedoci zaposlenici M.-a, odnosno osobe koje su sudjelovale u pripremi ugovora, oni nisu nepristrani svjedoci, a niti su stručni procjenjivati što je strateški interes Republike Hrvatske. Za razliku od njih, svjedoke D. M., I. K., D. V. i D. Š. je u upravljačka tijela imenovala Vlada Republike Hrvatske, kao dioničar I.-e d.d., upravo radi zastupanja i zaštite interesa Republike Hrvatske u upravljanju tvrtkom koja je od strateškog značaja, a radi se o stručnim osobama s višegodišnjim poslovnim iskustvom. Ovi svjedoci su ustvari svojim iskazima potvrdili kako je u praksi funkcioniralo upravljanje I.-om d.d. nakon Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara, odnosno na kakve su situacije, upravo zbog ovih izmjena u upravljanju I.-om d.d., nailazili članovi upravljačkih tijela koji su zastupali Republiku Hrvatsku, pa su i oni, kao i svjedoci s mađarske strane, dali svoje mišljenje o koristi od izmjena međudioničarskog ugovora te ih je u tom kontekstu cijenio prvostupanjski sud.

S obzirom na to da su i predstavnici Vlade Republike Hrvatske u upravljačkim tijelima I.-e d.d. i svjedoci sa strane M.-a, suglasno iskazali da je M. Prvom izmjenom i dopunom Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na I.-I. n. d.d., stekao upravljačka prava (svjedok G. B. je naveo da je M. stekao više prava nego što ih je prethodno imao), a cijeneći naprijed navedenu ocjenu značaja iskaza svjedoka, D. M., I. K., D. V. i D. Š., prigovor prekluzije predlaganja dokaza, koji je obrana istakla u vezi ovih svjedoka, nije osnovan. Naime, Prvom izmjenom i dopunom Ugovora o međusobnim odnosima dioničara određen je sastav Uprave i način na koji se donose odluke, posebno u slučaju podjele glasova kada je odlučujući glas predsjednika Uprave (kojeg imenuje M.). Također je određen novi sastav i broj članova Nadzornog odbora, donesen je dokument „Lista ... – L.“ te je uveden odbor izvršnih direktora i izmijenjen je popis zadržanih pitanja (o kojima se odlučuje

kvalificiranom većinom). U svojim iskazima su svjedoci D. M., I. K., D. V., D. Š., plastično prikazali kako su u praksi funkcionirala upravljačka tijela slijedom ovih izmjena a ti iskazi nisu u bitnom izmijenili inkriminirano činjenično stanje utvrđeno dokumentacijom odnosno na temelju Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara i pripadajuće dokumentacije (Dodataka). Iskazi ovih svjedoka nisu dovedeni u pitanje niti nastojanjem njihovog diskreditiranja navodima iz žalbe kako su frustrirani zbog izgubljenih pozicija u upravljačkim tijelima I.-e d.d., da manifestiraju osobni animozitet prema M.-u pa niti činjenicom da ih je u ta tijela I.-e d.d. imenovala a i mogla smijeniti Vlada Republike Hrvatske na čelu s J. K., koja se politički obračunala s optuženikom. Svjedoci su ispitani u postupku 2012., dakle nakon što je došlo do izmjena u izvršnoj vlasti i na čelu Vlade koju je sastavila koalicija u čijem sastavu nisu niti H. d. z. niti J. K. tako da ona nema više utjecaja na imenovanja u upravljačka tijela tvrtki od strateškog interesa za Republiku Hrvatsku. Osim toga, svjedoci su i nadalje imenovani predstavnici Republike Hrvatske u tijelima I.-e d.d. pa nisu dakle, izgubili pozicije, a njihovi potezi su odraz jasno izraženog neslaganja s upravljanjem I.-om d.d., koje obrana tumači kao osobni animozitet.

Što se tiče svjedoka S. U., L. B., R. M. i Z. P., u vezi pitanja štetnosti odnosno posljedica zaključenja spornih ugovora, oni nisu stručnjaci za pitanja naftnog i plinskog poslovanja (što su svjedok U. i svjedokinja P. i sami iskazali) te su o spornim ugovorima zaključivali na temelju izvješća i prezentacija D. P., o kojima je već ranije dana ocjena. Svjedoci B. R., B. H. i M. M. D. iskazivali su o kupnji podzemnog skladišta plina O. odnosno o statusu plinskog poslovanja a ne o izmjeni međudioničarskog ugovora. Svjedok I. L., član povjerenstva koje je osnovala Vlada Republike Hrvatske za pregovore s M.-om, uopće se nije izjasnio o koristi ili štetnosti ugovora, kako se to tvrdi u optuženikovoju žalbi, već je naveo da Povjerenstvo nije učinilo ono što je trebalo, odnosno zbog čega je osnovano – zaštita interesa Republike Hrvatske s obzirom na promjenu vlasničke strukture I.-e d.d. Niti svjedok I. Š. nije u svojem iskazu dao ocjenu o izmjeni međudioničarskog ugovora već je iskazao da je kupnja podzemnog skladišta plina O. bila dobar poslovni potez jer ta tvrtaka dobro posluje. Također je iskazao da ugovor o kupnji tvrtke Prirodni plin, koji je bio rezultat izdvajanja plinskog poslovanja, nije bio realiziran, a Vlada Republike Hrvatske je namjeravala poništiti taj ugovor. Međutim, u prosincu 2009. je Vlada, da bi zadržala pridržana prava i izbjegla plaćanje naknade štete I.-i d.d. radi neispunjenja ugovora, bila prisiljena potpisati aneks ugovora.

Kupnjom dionica do ukupno 47% udjela, M. nije, prema ugovoru iz 2003., stekao uvjete za imenovanje više od 2 člana u nadzorni odbor I.-e d.d. jer tek udjel od 50% osigurava pravo dioničaru da imenuje 4 člana u nadzorni odbor. S obzirom na to da kupnjom dionica nije ostvario dovoljni udjel u vlasništvu i posljedično preuzimanje upravljačkih prava, M. je zatražio izmjenu međudioničarskog ugovora iako takav zahtjev nije bio utemeljen niti na Zakonu o privatizaciji I.-e d.d. niti na ugovoru iz 2003., a to je pravilno zaključio prvostupanjski sud. Razlika u postotku dioničarskog udjela između Republike Hrvatske i M.-a od oko 3% ne opravdava izmjenu međudioničarskog ugovora, a naročito ne na način kako je ta izmjena provedena, prepuštanjem upravljačkih prava samo jednom dioničaru.

U žalbi se nadalje elaborira o koristi odnosno štetnosti spornih ugovora uz problematiziranje nastanka konkretne štete i isticanje dobrih poslovnih rezultata I.-e d.d. Optuženiku nije bilo stavljeno na teret, a niti je proglašen krivim za nanošenje konkretne materijalne štete Republici Hrvatskoj pa tu okolnost sud tijekom postupka nije utvrđivao, a

niti je imao osnova ocjenjivati uspješnost poslovanja I.-e d.d. Inkrimirana je povreda interesa Republike Hrvatske zaključenjem spornih ugovora s obzirom na strateški značaj I.-e d.d. odnosno važnost zaštite interesa Republike Hrvatske u tvrtki I.-i d.d. čije je osnovno poslovanje vezano za naftu i plin kao strateške energente. Prepuštanjem upravljačkih prava strateškom partneru – stranoj tvrtki, uz posebno važnu činjenicu da su iz popisa pitanja kojima se odlučuje kvalificiranom većinom u nadzornom odboru ispuštene temeljne odluke o kojima ovisi poslovanje neke tvrtke – poslovni plan i godišnji proračun, Republika Hrvatska je onemogućena u zaštiti svojeg strateškog interesa, koji se ne iscrpljuje samo na ostvarivanju prihoda u proračunu od poslovanja I.-e d.d. Nafta i plin kao sirovine ali i strateški energenti definiraju u velikoj mjeri ekonomsku situaciju društva. Stoga gospodarenje i upravljanje njima usmjerava ekonomsku politiku i utječe na prosperitet države ali i pojedinca i u uvjetima tržišnog poslovanja.

Pravilno je prvostupanjski sud naglasio da su u Ugovoru o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na I.-I. n. d.d. iz 2003., kada je M. bio vlasnik 25 % + 1 dionice, zadržana pitanja bila i poslovni plan i godišnji proračun, pa bez glasova predstavnika M.-a, neovisno o činjenici da je Republika Hrvatska bila većinski vlasnik s preko 50% dioničarskog udjela, o tome nije mogla biti donesena odluka. Međutim, izmijenjenim međudioničarskim ugovorom iz 2009. Republika Hrvatska je ostala bez ikakvog utjecaja na donošenje poslovnog plana i godišnjeg proračuna jer oni više nisu bili na popisu zadržanih pitanja, iako je imala 44% udjela u dionicama, dakle gotovo 20 postotnih bodova više nego što je to imao M. 2003.

Protivno navodima obrane, pravilno je prvostupanjski sud ocijenio značaj odluka o poslovnom planu i godišnjem proračunu i načina njihovog donošenja, čemu žalba nastoji dati manji značaj. Poslovnim planom određuju se ciljevi i smjer poslovanja. On sadrži poslovne ideje i mjere koje su potrebne za realizaciju poslovne politike tvrtke, kao i procjenu potrebnih ljudskih i financijskih resursa (troškova) i očekivani prihod kako bi se procijenila isplativost poslovanja i pretpostavka je organizacijske i poslovne uspješnosti. Godišnjim proračunom predviđaju se prihodi i troškovi kao i mjere za osiguranje dovoljno raspoloživih sredstava za podmirenje obveza, kako bi se uspješno nadzirao tijek novca u odnosnoj godini. Slijedom navedenog, odlučivanje o poslovnom planu i godišnjem proračunu ne može se označiti nevažnim, kako to obrana smatra, gotovo sporednim pitanjima. Svjedok Š. je nepostojanje poslovnog plana slikovito usporedio s tankerom koji plovi bez navigacijske mape. Činjenicu na koju upućuje optuženikova žalba, da je za odluku o poslovnom planu i godišnjem proračunu potrebno odobrenje nadzornog odbora treba cijeliti u kontekstu sastava nadzornog odbora, u skladu s izmijenjenim međudioničarskim ugovorom i činjenice da je za to odobrenje potrebna samo obična većina glasova članova nadzornog odbora.

Tijekom postupka utvrđeno je da nije postojala zakonska niti ugovorna obveza za izmjenu međudioničarskog ugovora, naročito ne na način da su strateškom partneru prepuštena upravljačka prava iako ima manje od 50% udjela u dionicama I.-e d.d., a izdvajanjem plinskog poslovanja na način kako je planirano i provedeno nije postignut cilj - energetska neovisnost Republike Hrvatske. Stoga ocjena da poduzete aktivnosti i njihov rezultat – zaključenje oba ugovora, nisu u interesu Republike Hrvatske ne predstavlja političku ocjenu niti odluku, kako to u žalbi tvrdi optuženik. Za takvu svoju ocjenu odnosno zaključak prvostupanjski sud je, nakon analize provedenih dokaza, dao valjane i uvjerljive razloge koje prihvaća i ovaj drugostupanjski sud. U situaciji kada zbog sastava upravljačkih tijela I.-e d.d. i načina njihovog funkcioniranja Republika Hrvatska ne može utjecati na

odluke o bitnim pitanjima, nema mogućnosti zaštititi strateških interesa. Osim izdvajanja trgovine plinom, koja stvara gubitke zbog načina obračuna cijene plina, drugi dijelovi plinskog poslovanja nisu realizirani jer za njih nema, a niti je bilo potencijala od vremena zaključenja Glavnog ugovora o plinskom poslovanju.

Navodima žalbe da su svi interesi Republike Hrvatske zaštićeni odredbama ugovora koje uređuju razdoblje u kojem M. ne može raspolagati dionicama I.-e d.d tzv. lock up razdoblje, pravo proširenog prvokupa i pravo ponovnog otkupa, nije doveden u pitanje zaključak prvostupanjskog suda kako izmijenjeni međudioničarski ugovor nije u interesu Republike Hrvatske. S obzirom da je odredbu o lock-up razdoblju sadržavao ugovor iz 2003. o međusobnim odnosima dioničara to nije neko novo ograničenje koje nije moglo biti dogovoreno, neovisno o izmjeni ugovora. Nadalje, izmjenom ugovora iz 2009. propisan je prijevremeni prestanak lock-up razdoblja (čega nije bilo u ugovoru iz 2003.) vezan uz otkazivanje ugovora uslijed nepotpisivanja ugovora o zamjeni dionica i ugovora o ulaganju (slučaj A) te kršenja materijalnih obveza Vlade Republike Hrvatske iz transakcijskih dokumenata i neotklanjanja povreda (slučaj B), a to ima utjecaj na ostvarivanje prava prvokupa. Osim toga, navedena prava kao i pravo ponovnog otkupa imaju svoj značaj ukoliko su, s obzirom na raspoloživa novčana sredstva, ostvariva. Što se tiče zadržanih pitanja o kojima nadzorni odbor odluku donosi većinom od sedam glasova, protivno navodima žalbe, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio da, osim što su s popisa izostavljena pitanja poslovnog plana i godišnjeg proračuna, iz nadležnosti nadzornog odbora, u skladu s odredbom članka 7.3.4. Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara iz 2009., izuzete su odluke o raspolaganju znatno većom imovnom I.-e d.d. nego je to bilo ugovorom iz 2003., a prepuštene su Upravi, u kojoj odlučujući utjecaj, kako je već navedeno ima M.. Pitanja promjene imena, prestanka djelatnosti I.-e d.d., promjene sjedišta I.-e d.d. odnosno promjena imena i sjedišta društva (članak 7.3.2 Ugovora iz 2009.) koja su dodana na popis zadržanih pitanja, treba cijeliti u vezi s odredbom članka 10. stavak 5. Zakona o privatizaciji I. d.d. prema kojoj I. d.d., odnosno njezina tijela mogu samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske, sve dok je Republika Hrvatska vlasnik jedne ili više dionice I. d.d. s pravom glasa u glavnoj skupštini, donositi između ostalog, odluke o promjeni tvrtke i premještanju sjedišta I. d.d. u inozemstvo. Dakle, u pravu je prvostupanjski sud kada ovim „dodanim“ pitanjima ne daje odlučni značaj. Konačno, u zadnjem stavku članka 7.3 Prve izmjene i dopune Ugovora o međusobnim odnosima dioničara iz 2009. je navedeno da će ugovorne strane, koristeći se pravima iz ovog članka, uzimati u obzir financijske potrebe Društva (I.-e d.d.), Poslovni plan i veličinu svog udjela u Društvu. S obzirom da Republika Hrvatska ima manji (doduše samo za oko 3%) udjel u dionicama te najblaže rečeno, ograničenu mogućnost utjecaja na donošenje odluka, ovu je odredbu teško tumačiti kao doprinos zaštiti strateških interesa Republike Hrvatske.

Protivno navodima iz optuženikove žalbe, u pravu je prvostupanjski sud kada navodi da kupnja podzemnog skladišta plina O. nije inkriminirana kao posao zaključen suprotno interesima Republike Hrvatske pa tu kupnju nije posebno cijenio. Povezanost ugovora o izdvajanju plinskog poslovanja i kupnje ovog skladišta, koju implicira optuženikova žalba nije odlučna za inkriminacije, jer ne utječe na činjenicu da je realizirano samo izdvajanje trgovine plinom koja je stvarala gubitke a ne cijelog plinskog poslovanja, a gubitke je preuzela Republika Hrvatska. Pritom nisu navedeni razlozi zašto je kupnja podzemnog skladišta plina izdvojena iz Glavnog ugovora o plinskom poslovanju kao zasebni pravni posao. Kupnja ovog skladišta sama za sebe ne osigurava energetska neovisnost tim više što

niti ono nema dovoljno kapaciteta za potrebe Republike Hrvatske, kako je to iskazao svjedok J. F. navodeći da je na koalicijskom sastanku prezentiran problem skladištenja plina jer postojeće skladište nije bilo dovoljno pa se razmatrala gradnja dva nova podzemna skladišta plina. Svjedok B. R. također je potvrdio ovu činjenicu navodeći da mu je optuženik rekao da je nužno izgraditi i podzemno skladište plina kako je nalagala strategija energetskog razvoja do 2007., ali to nije učinjeno. Osim toga ovaj svjedok je iskazao kako smatra da nije dobar posao da je P. kupio od I.-e d.d. podzemno skladište plina s obzirom da će to dugoročno povećati cijenu plina, a Vlada je to skladište već jednom prodala, kada je prodavala I.-u d.d. Ocjena kupnje podzemnog skladišta plina u kontekstu iskaza svjedoka R., implicira drugačiji zaključak od optuženikovog o koristi od te kupnje, međutim ta ocjena nije predmet ovog postupka.

Nadalje, protivno navodima iz optuženikove žalbe, prvi dodatak Glavnom ugovoru o plinskom poslovanju nije zaključen jer je Vlada Republike Hrvatske smatrala da je ugovor dobar već, kako je to iskazao svjedok Š., Vlada Republike Hrvatske je bila prisiljena potpisati aneks ugovora u prosincu 2009. da bi zadržala pridržana prava i izbjegla plaćanje naknade štete I.-i d.d zbog neispunjenja ugovora, što je bila preuzeta obveza. Osim toga ovaj svjedok iskazao i to da nakon što je optuženik prestao biti predsjednik Vlade Republike Hrvatske, vlada je namjeravala poništiti ugovor o osnivanju tvrtke P. p.. Dakle, nije osnovana tvrdnja optuženika da je tadašnja Vlada smatrala da je ugovor o plinskom poslovanju dobar, a niti je to moguće zaključiti za aktualnu Vladu samo na temelju činjenice da ugovor nije raskinut.

Svjedok Š. je također iskazao da nije bilo simulacije budućeg poslovanja tvrtke Prirodni plin niti se znalo kakav će utjecaj imati na građane. U analizi projekcije koju je sačinila strana tvrtka K. (K., P., M., G.), prema iskazu svjedoka Š., bili su izloženi i negativni financijski aspekti, a ne samo, kako se tvrdi u žalbi optuženika, da bi plinsko poslovanje bilo isplativo u razdoblju od dvije–tri godine.

Izdvajanjem plinskog poslovanja iz I.-e d.d. na temelju Glavnog ugovora o plinskom poslovanju, od čega je realizirano samo odvajanje trgovine plinom, koja je stvarala gubitke koji su preneseni Republici Hrvatskoj, dok ostali dijelovi plinskog poslovanja još nisu realizirani, nije postignut cilj. Nije sporno da pozitivni rezultati trgovanja plinom ovise o tri faktora – nabavnoj (veleprodajnoj) cijeni plina, tečaju dolara odnosno strane valute kojom je plin kupljen i prodajnoj cijeni plina (maloprodajnoj), što je prema iskazu svjedoka P. potvrdila „neovisna strana agencija“. Međutim, Vlada ne utječe na veleprodajnu cijenu plina s obzirom na to da je za dobavu plina izabrala I.-u d.d. (Dodatak 2. Uvjeti dugoročnog ugovora dobavi plina), niti na tečaj strane valute, a ulaskom u Europsku uniju i jedinstveno tržište, neće moći utjecati na maloprodajnu cijenu plina već će tu cijenu definirati tržište. Slijedom navedenog, protivno navodima optuženikove žalbe, uvjeti za pozitivno poslovanje djelatnosti trgovine plinom i posljedično energetska neovisnost Republike Hrvatske, što je zacrtani (strateški) cilj, Glavnim ugovorom o plinskom poslovanju nisu osigurani.

Vezano za pravila o unutarnjem tržištu prirodnog plina, na koje upućuje optuženikova žalba argumentirajući nužnost izdvajanja plinskog poslovanja, Europska unija je ovo područje uredila Direktivom o zajedničkim pravilima unutarnjeg tržišta prirodnog plina iz 2009. (koja je ukinula direktivu iz 2003.), propisujući obvezu državama članicama da učinkovito odvoje djelatnost proizvodnje i snabdijevanja plinom od transporta plina. Za postizanje zacrtanih rezultata države članice moraju osigurati uvjete za razdvajanje nadzora nad proizvodnjom i

snabdijevanjem plinom od nadzora i upravljanja transportom odnosno plinovodnom mrežom, radi izbjegavanja sukoba interesa i u cilju osiguranja stabilnog snabdijevanja. Pravila o razdvajanju se odnose jednako i na privatni i na javni sektor pa je direktivom određeno da su države članice dužne uspostaviti dva zasebna javna tijela od kojih će jedno nadzirati proizvodnju i snabdijevanje plinom a drugo transport odnosno plinovodnu mrežu. Prema tome, unutarnje tržište prirodnog plina uređeno je direktivom koja propisuje uvjete za osiguranje snabdijevanja plinom razdvajanjem proizvodnje i snabdijevanja od transporta, a ne razdvajanje sva tri elementa plinskog poslovanja, kako je to istaknuto u žalbi. U kontekstu ovakve europske regulative za raspravu je koliko je kupnja podzemnog skladišta plina O. od strane P.-a, tvrtke koja je operator transportnih plinovodnih sustava (kako ju je na 67. sjednici Vlade Republike Hrvatske definirao D. P.), usklađena s europskim pravilima. No, kako je već rečeno, ta rasprava i ocjena nisu predmet ovog postupka.

Izmjena Ugovora o međusobnim odnosima dioničara iz 2003. rezultat je nastojanja M.-a na promjeni odnosa u nadzornom odboru I.-e d.d., na kojoj je od 2005. na sastancima s predstavnicima Vlade Republike Hrvatske inzistirao Z. H., najviše pozicionirani predstavnik M.-a, što je iskazao svjedok P.. Međutim, kako navodi isti svjedok, sve do dobrovoljne javne ponude nije se razgovaralo o izmjenama međudioničarskog Ugovora nego o izmjeni upravljačkih prava. Ovakav zahtjev M.-a, kako je to pravilno utvrdio prvostupanjski sud, nije utemeljen niti na odredbama Zakona o privatizaciji I.-e d.d. niti na odredbama Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. iz 2003., jer niti jedan od navedenih akata ne sadrži obvezujuću odredbu o nužnosti izmjene međudioničarskog ugovora uslijed promjena u dioničarskim udjelima dok oni iznose 25% i više. Glavni ugovor plinskom poslovanju uvjetovan je imperativnom alternativom koju je postavio M. - ili povećanje cijene plina ili izdvajanje plinskog poslovanja koje je donosilo gubitke I.-i d.d. kao i zahtjevima M.-a vezanim za Prvu izmjenу i dopunu Ugovora o međusobnim odnosima dioničara odnosno uz produljenje tzv. lock up razdoblja, pravo prvokupa i ponovnog otkupa dionica, kako je već naprijed navedeno. Pravilno, dakle prvostupanjski sud zaključuje da zaštita (strateških) interesa Republike Hrvatske nije bila motiv za sklapanje spornih ugovora jer ti interesi konačno njima nisu zaštićeni, kako je već navedeno. Ugovori su rezultat dogovora optuženika i Z. H., na temelju kojeg su M.-u, unatoč samo nešto većem postotnom udjelu u dionicama (oko 3%, ali još uvijek ispod 50% što bi osiguravalo većinu u dioničarskom društvu) prepuštena upravljačka prava, kako je to pravilno utvrdio prvostupanjski sud. Za zaključenje spornih ugovora, za koje je Vlada Republike Hrvatske dala suglasnost na naprijed opisani način, optuženiku je obećano i djelomično isplaćeno mito.

U vezi isplate mita optuženik u žalbi prigovara zaključku prvostupanjskog suda da je ono isplaćeno na račun tvrtke X. & S. u suvlasništvu svjedoka R. J., osporavajući istinitost iskaza ovog svjedoka. Argumentirajući tvrdnje o neistinitosti navoda iz iskaza svjedoka J., optuženik upire na razlike u iskazu koje se odnose na kretanje odnosno način korištenja novca koji je bio uplaćen na račun tvrtke X. & S. u Švicarskoj te na činjenicu da svjedok novac, unatoč obećanju, još nije predao Republici Hrvatskoj. Optuženik na razlikama u pogledu ove okolnosti o kojoj opširno elaborira u žalbi, a koja inače ne predstavlja dio inkriminacija, temelji zaključak da je cijeli iskaz svjedoka J. neistinit, zbog čega smatra da na tom iskazu sud ne može temeljiti svoju odluku.

Protivno navodima žalbe, pravilno je prvostupanjski sud cijenio iskaz svjedoka R. J. i u vezi s njim iskaze svjedoka S. H., I. F., M. G., N. V. i V. T. T. te dokumentaciju koja se

odnosi na uplate društava H. O. P. T. L. i C. H. L. društvu X. & S., na temelju kojih je utvrdio da je novac uplaćen društvu X. & S. u ukupnom iznosu od 5.000,000,- €, dio od obećanog mita od 10.000,000,- €. Za svoj zaključak je prvostupanjski sud dao uvjerljive razloge koje prihvaća i ovaj sud drugog stupnja.

Optuženik u žalbi pojedine dijelove iskaza svjedoka R. J. izdvaja iz konteksta, ne povezujući ih s ostalim dokazima niti iskazom u cjelini, smatrajući te određene dijelove nelogičnim, nevjerojatnim i konačno neistinitim, u mjeri u kojoj su u suprotnosti s obranom optuženika i njegovim zaključcima o činjenicama koje je utvrdio prvostupanjski sud.

Tako optuženik u žalbi analizira raspolaganje novcem koji je uplaćen društvu X. & S. odnosno zaključenje ugovora o zajmu tog društva s društvom D. H. A. u vlasništvu svjedoka J. i dokapitalizaciju oba ova društva i to upravo nakon primitka novca od društava H. O. P. T. L. i C. H. L.. Iz navedenog obrana izvodi zaključak o nemogućnosti da bi se uplaćeni novac nalazio na računu X. & S., o čemu su suglasno iskazali svjedoci J. i H., a da takvo raspolaganje novcem kao svojim, upućuje na zaključak da ustvari uplaćeni iznos predstavlja naknadu svjedoku J. za lobiranje za projekt D. A..

Protivno navodima žalbe, pravilno je utvrđeno da je postojao dogovor J. s optuženikom da primljeni novac (koji su uplatila društva H. O. P. T. L. i C. H. L.), neko vrijeme koristi a nakon toga da ga preda optuženiku na njegovo traženje, što je svjedok naveo već prilikom prvog ispitivanja. Štoviše, svjedok J. je iskazao da ga je začudilo kad je optuženik tražio da mu preda novac, s obzirom na njihov raniji dogovor. Upravo manipuliranjem uplaćenim novcem želi se prikriti prava svrha tog novca i njegov krajnji primatelj, čemu je poslužilo društvo X. & S., čiji je suvlasnik bio svjedok J.. Osim toga, što je također iskazao svjedok J., optuženik je očekivao da mu svjedok J. neće naplatiti troškove ove transakcije, rekavši neka vodi računa da isti budu što manji, a njih je mogao pokriti upravo obrtanjem primljenih sredstava. Prema tome, analiza poslovanja društva X. & S. odnosno D. H., koju je predlagao optuženik, nije odlučna niti je od utjecaja za zaključak o inkriminacijama, jer nije sporno da je novcem raspolagano pa je osnovano prvostupanjski sud taj dokaz odbio provesti kao nevažan. Argument optuženika kako se na temelju disponiranja novcem može zaključiti o namjeni odnosno svrsi uplate novca je neosnovan, a niti su u žalbi izneseni razlozi za ovakav zaključak. Ovo tim više kad se ima na umu dogovor između svjedoka J. i optuženika da će novac biti neko vrijeme korišten.

Slijedom navedenog, niti iskazivanje svjedoka S. H. o okolnostima poslovanja društva X. & S. i D. H., nije odlučno za zaključak o inkriminacijama, a niti je njegovim izostankom s rasprave povrijeđeno konfrontacijsko pravo optuženika (to je obrazloženo i ranije). Naime, okolnosti o kojima je ovaj svjedok iskazivao, s izuzetkom uspostave kontakta s I. F., nisu osporene. Tako nije sporno koje su funkcije u društvu X. & S. obavljali svjedoci H. i J. niti da su zaključeni ugovori o savjetodavnim uslugama s tvrtkama H. O. P. T. L. i C. H. L., koje su na račun društva X. & S. uplatile ukupni iznos od 5.000.000,- €, kao ni da je došlo do raskida ugovora i traženja povrata uplaćenog novca. Proizvoljan je navod iz optuženikove žalbe da svjedok H. ne želi svjedočiti iz straha, svjestan da je bio sudionik postupaka koje optuženik označava nelegalnim. Kada bi ovaj svjedok i poduzeo kakve nelegalne radnje, na pitanja o njima, u skladu s odredbom članka 286. stavak 1. KZP/08, ne bi bio obavezan odgovarati ako bi svojim odgovorom sebe izložio kaznenom progonu, teškoj sramoti ili znatnoj materijalnoj šteti.

Daljnji prigovor optuženika na iskaz svjedoka J. odnosi se na navode o njihovom putu u Z., u posjet optuženikovom bratu F. S.. Optuženik ukazuje da je nelogično da bi tražio od svojeg brata da organizira primitak drugog dijela mita, nakon što ga je svjedok J. odbio primiti, jer da je to mogao organizirati zbog čega bi koristio svjedoka J. za primitak dijela novca u iznosu 5.000.000,- €. Protivno navodima žalbe, korištenje tvrtke X. & S. koja je, u skladu s dogovorom optuženika i svjedoka J., manipulirala novcem uplaćenim na svoj račun i time prikrila njegovu pravu svrhu, kako je već rečeno, opravdava odluku optuženika da se koristi svjedokom J. u vrijeme dok je optuženik još bio predsjednik Vlade Republike Hrvatske. Međutim, kada optuženik više nije bio na dužnosti (u vrijeme puta u Z.), njegovo novčarsko poslovanje pa tako i transakcije u koje bi bio uključen njegov brat (optuženiku bliska osoba) ne bi više bile pod istim nadzorom kao u slučaju dok je bio dužnosnik.

Prigovor optuženika da svjedok J. ne bi mogao samostalno raspolagati novcem koji je kao dio mita trebao biti doznačen društvu X. & S., s obzirom na to da u tom društvu J. ima samo 10% udjela, je paušalan jer nije ni sa čime argumentiran osim ocjenom da je takvo što nelogično. Stoga u svjetlu ostalih pravilno utvrđenih odlučnih okolnosti prvostupanjskog suda ne dovodi u sumnju pravilnost i potpunost prvostupanjske odluke.

Nije u pravu optuženik kada prigovara logičnosti navoda svjedoka J. o tome da je optuženik i prije zaključenja ugovora s društvima H. O. P. T. L. i C. H. L. pitao odnosno požurivao isplatu novca. Svjedok J. je iskazao da mu je optuženik rekao da bi trebao organizirati primitak iznosa od deset milijuna eura, koji bi njemu trebao biti isplaćen od strane M.-a za neke konzultantske usluge, ne navodeći na koji način je to trebalo učiniti. Dakle, nije bilo govora o modalitetu transakcije već samo o suštini pa je logično da je optuženik pitao za ishod – uplatu, ne vodeći računa o postupku koji je prethodio. Ubrzo nakon sastanka u Vladi 26. svibnja 2009., kada je Z. H. obećao (kako je iskazao svjedok J.) da će novac brzo biti isplaćen, zaključeni su ugovori društva X. & S. sa C. H. L. 03. lipnja 2009. a s H. O. P. T. L.. 04. lipnja 2009. te su izvršene uplate 17. lipnja 2009.

Nadalje, u optuženikovo žalbi ukazuje se na razlike u iskazu svjedoka J. vezano za okolnosti gdje je u zgradi Vlade sreo J. P. i Z. H., o odnosima i poznanstvu sa suvlasnicima društva X.& S. te pripojenju društvu D. H. kao i je li znao za sastanak optuženika s H. u restoranu M.. Time optuženik nastoji dovesti u sumnju istinitost cijelog iskaza. Međutim, okolnosti na koje optuženik ukazuje ne odnose se na bitna obilježja inkriminiranog djela niti su odlučne za utvrđeno činjenično stanje. Navedene razlike niti ne dovode u sumnju istinitost iskaza svjedoka J., naročito ne u dijelu koji je potkrijepljen dokumentacijom i iskazom svjedoka S. H.. Protek vremena nesumnjivo ima utjecaj na točnost sjećanja, a uporno iskazivanje bez ikakvih odstupanja, prije ukazuje na to da je takav iskaz naučen. Činjenicama koje potkrepljuju iskaz svjedoka J. u žalbi se daje drugačije tumačenje, izvan ukupnosti utvrđenog činjeničnog stanja i umanjuje se njihov značaj (primjerice evidenciji ulazaka u zgradu Vlade, ručku u restoranu M.) ne bi li se obezvrijedio iskaz svjedoka J. i zaključak prvostupanjskog suda. Međutim, upravo iz povezanosti svih okolnosti i provedenih dokaza te njihovom pojedinačnom ocjenom i u ukupnosti, prvostupanjski sud je pravilno zaključio o ostvarenju inkriminacija i za svoj zaključak dao valjane razloge.

Dakle, navodima žalbe i osporavanjem iskaza svjedoka J. nisu dovedena u pitanje utvrđenja prvostupanjskog suda. Utvrđeno je, naime da su nakon pristanka svjedoka J. da primi novac za optuženika, u cilju ostvarenja dogovora između optuženika i Z. H. o isplati

iznosa od 10.000.000,- €, zaključeni fiktivni ugovori o savjetodavnim uslugama između društva X. & S. A. iz Š. u suvlasništvu R. J., i to 03. lipnja 2009. s društvom C. H. L., C. a 04. lipnja 2009. s društvom H. O. P. T. L., na temelju kojih je 17. lipnja 2009. na račun društva X. & S. društvo H. O. P. T. L., C. uplatilo iznos od 2.600.000,- €, a društvo C. H. L. iznos od 2.400.000,- €.

Pravilno je prvostupanjski sud otklonio navode svjedoka I. F. i M. G. jer ih ne potkrepljuje niti jedan materijalni dokaz, a u suprotnosti su s iskazima R. J. i S. H. te dijelom i iskazom N. V.. Svjedok M. G. tvrdi da mu je ukraden novac, međutim način na koji je opisao raspolaganje novcem (uplata na račun društva za koje nikad nije čuo niti ga je financijski provjerio a nije ostvario niti bilo kakav kontakt s navodnim lobistom J.), kako pravilno zaključuje prvostupanjski sud, zaista nije obilježje ozbiljnog poslovnog čovjeka za kakvog se predstavlja. Isto vrijedi i za svjedoka F. koji je iskazao da nije provjerio poslovanje tvrtke X. & S., a niti je upoznao svjedoka R. J., pa ipak na račun tvrtke čiji je on suvlasnik uplaćuje 5.000.000,- €, i to dijelom svog a dijelom tuđeg novca, kako sam navodi, iako svjedok G. smatra da mu je ukraden cijeli navedeni iznos. S obzirom na takve navode i neusuglašenost iskaza te cijeneći povezanost obojice svjedoka sa Z. H., posebno onu poslovnu ali i prijateljsku, osnovan je zaključak prvostupanjskog suda kako su nastojali zaštititi H. svojim iskazima i prikriti kriminalnu aktivnosti - davanje mita optuženiku.

Osim toga, netočno se u žalbi ističe da je prvostupanjski sud naveo da svjedoci F. i G. ne znaju pravo porijeklo novca isplaćenog društvu X. & S.. U prvostupanjskoj presudi pravilno je ukazano na proturječje u iskazima te dvojice svjedoka. Naime, svjedok I. F. je naveo da je tvrtka H. O. P. T. L. novac tvrtki X. & S. isplatila iz dobiti društva, a da je novac koji je isplatilo društvo C. H. L. njegov novac, zarađen prodajom dionica. Međutim, svjedok G. je iskazao da se radilo isključivo o njegovom novcu i da su mu taj novac ukrali J. i H..

No, navod svjedoka G. o krađi novca u suprotnosti je s dopisima obje tvrtke o raskidu ugovora s tvrtkom X. & S.. Tvrtka C. H. L. raskida ugovor (od 3. lipnja 2009., u dopisu o raskidu ugovora pogrešno navedeno da je ugovor od 4. lipnja 2009.) zbog djelomično ispunjene obveze jer su aktivnosti lobiranja nakon djelomične isplate (17. lipnja 2009.) prekinute. Ipak, tvrtka C. H. L. prilikom raskida ne traži vraćanje novca već u dopisu izjavom potvrđuje da ugovorne strane nemaju nikakvih međusobnih potraživanja. Razlog raskida ugovora od (4. lipnja 2009.) tvrtke H. O. P. T. L. je nezadovoljstvo aktivnošću u vezi s ugovorom a da sva plaćanja koja su izvršena u potpunosti pokrivaju rad na temelju ugovora. Dakle, niti tvrtka H. O. P. T. L. ne traži povrat novca. S obzirom na ukazane razlike uz sve naprijed navedeno, iskazima svjedoka G. i F. nije osporen pravilni zaključak prvostupanjskog suda o njihovom nastojanju da pogoduju Z. H. i M.-u.

Svjedok F., za razliku od svjedoka H., iskazuje da je njega kontaktirao ovaj svjedok u proljeće 2009. rekavši da ima jednu ponudu pa je pretpostavio o čemu se radi. Na temelju čega je to pretpostavio, svjedok F. nije naveo, ali je iskazao da ne zna kako je uopće svjedok H. došao do njegovih podataka. Nadalje je još iskazao da je bio dovoljno informiran o stanju u Republici Hrvatskoj, imao je vlastite izvore informacija, a pratio je i medije, pa je znao za J. snažne veze s političkim vrhom Republike Hrvatske pa tako i s optuženim I. S., pomoću kojih bi se mogao realizirati projekt D. A.. Međutim, unatoč dobroj informiranosti, nije znao koliki je bio suvlasnički udjel svjedoka J. u tvrtki X. & S., a s J. se nikad nije sastao.

Nije jasno kako je svjedok F. mogao pretpostaviti zbog čega mu se javio svjedok H. niti kako je H. uopće znao da F. zanima realizacija projekta D. A., kad F. „nije želio da se proširi glas prije nego dođe vrijeme“. Nadalje, svjedok F. nije naveo kako je iz kontakata s direktorom tvrtke tvrtki X. & S. zaključio da svjedok J., kojeg nikada nije upoznao niti je s njime razgovarao, uopće imao interes i sposobnosti lobirati za projekt D. A., koji je u vrijeme zaključenja spornih ugovora već bio zamrznut zbog utjecaja na okoliš (svjedokinja V.) a Rusija nije željela čekati što će biti s projektom, tražili su druga rješenja (svjedokinja T. T.). Iskaz svjedoka F. je nelogičan i neuvjerljiv, bez potkrjepe u ostalim personalnim i materijalnim dokazima, s jednim izuzetkom iskaza svjedoka G., o čijoj namjeri da 2008. i 2009. upravo s F. radi u Republici Hrvatskoj na izgradnji cjevovoda i skladišta, nisu predloženi niti predočeni bilo kakvi dokazi. Osim toga, a obzirom na iskazanu namjeru nije jasno čemu bi služilo lobiranje za D. A. (svjedok F.), ako je već postojala neovisna namjera izgradnje cjevovoda i skladišta o kojoj iskazuje svjedok G. ali koju nije stavio u kontekst D. A..

Osim toga, pravilno je zaključio prvostupanjski sud, protivno navodima iz optuženikove žalbe, da je hrvatska strana bila zainteresirana za projekt D. A. jer je 2010. dala inicijativu za njegovo oživljavanje, kako to navodi svjedokinja N. V.. Međutim, kako navodi ista svjedokinja inicijativa nije naišla na odaziv s ruske strane koja je navedeno primila na znanje ali nisu pokazivali neki interes. Svjedokinja V. T. T. također je potvrdila da Rusija nije željela čekati što će biti s projektom, tražili su druga rješenja. S obzirom da je osporen interes ruske strane u međudržavnom projektu D. A., optuženik u žalbi neuvjerljivo relativizira okolnost za čiji interes je ustvari trebao lobirati svjedok J., navodeći da je, neovisno o prestanku interesa ruske države, G. htio nastupiti kao vlasnik velike privatne kompanije te kako je nebitno da li bi se u budućnosti projekt zvao D. A. ili drugim imenom, unatoč tome što je svjedok F. iskazao da je htio realizirati upravo projekt D. A. kojim se bavio duže vrijeme. Osim toga, nema nikakvog traga da bi navodni interes svjedoka F. i G. za izgradnju cjevovoda i skladišta u Republici Hrvatskoj bio obznanjen nakon što su zaključeni sporni ugovori s društvom X. & S., kad više nije bilo razloga da se ne „proširi glas prije nego dođe vrijeme“. O svojoj zainteresiranosti za gradnju cjevovoda u Republici Hrvatskoj svjedok G. je iskazivao općenito, ne navodeći smjer niti namjenu cjevovoda, odnosno što je njime namjeravao povezati. O tome nije iskazivao ni svjedok F., koji je o svim poslovima uvijek izvještavao svjedoka G., kako je to sam naveo.

Svrha lobiranja je uvjeriti donositelje odluka za prihvaćanje određene politike ili projekta o kojem bi lobist morao imati osnovne informacije, koje s obzirom na izostanak ikakvog kontakta između zainteresirane strane (svjedoka G. i F.) i navodnog lobista (svjedoka J.), nisu razmijenjene. Lobiranje je trebalo biti usmjereno i na pridobivanje javnosti za takav projekt s obzirom da je zbog reakcija jednog dijela javnosti zabrinute za utjecaj projekta D. A. na okoliš, taj projekt bio zaustavljen. Sam optuženik svjedoke F. i G. nije poznao a zaključak da je novac plaćen društvu X. & S. za J. lobiranje, kako sam navodi, temeljio je na rezimiranju dokaznog postupka.

Iskaze svjedoka I. F. i M. G. o svrsi uplate 5.000.000,- € na račun tvrtke X. & S. A. kao naknade svjedoku J. za lobiranje za projekt D. A. i izgradnju spremišta ne potvrđuje niti jedan materijalni niti personalni dokaz pa sama činjenica da su se odazvali pozivu na raspravu, koju optuženikova žalba stavlja u kontekst neodazivanja S. H., zaista nije odlučna za ocjenu njihovih iskaza i vjerodostojnosti.

Usljed navedenog prvostupanjski sud osnovano nije prihvatio navode svjedoka F. i G. da je novac koji su uplatile ciparske tvrtke bio namijenjen svjedoku J. kao „avans“ za lobiranje za projekt D. A., pravilno utvrdivši da realizacija tog projekta kao niti s time povezana navodna kupnja zemljišta i skladišta, nije niti bila u opciji kad su uplaćeni iznosi na račun društva X. & S., za koje inače svjedok G. nikad nije čuo, kako je sam iskazao.

Inače, D. A., što je poznata i javnosti dostupna činjenica, bila je međunarodni projekt izvoza ruske nafte na svjetsko tržište u koji su bile uključene i tvrtke u državnom vlasništvu. Pregovori su bili od značaja za sve države sudionice projekta (uz Rusiju i za Bjelorusiju, Ukrajinu, Slovačku, Mađarsku i Hrvatsku) i vođeni su na međudržavnoj razini, nakon čega su vlade tih država 16. prosinca 2002. potpisale Sporazum o suradnji na provedbi Projekta integracije naftovoda D. i A.. Nakon toga su nastavljeni pregovori o tehničkim i komercijalnim uvjetima tranzita i pretovara te priprema investicijskih ulaganja. Prema tome i nastavak projekta, koji je u Republici Hrvatskoj zamro zbog prigovora o utjecaju na okoliš, ovisio bi o subjektima koji su projekt inicirali a ne samo o ruskoj i hrvatskoj strani. Neutemeljen je stoga prigovor obrane zbog prihvaćanja iskaza svjedokinje N. V. i V. T. T. o nezainteresiranosti ruske strane i tumačenje kako je prvostupanjski sud zamijenio faze pregovora.

Protivno navodima optuženikove žalbe, pravilno je prvostupanjski sud utvrdio povezanost svjedoka I. F. s M.-om, cijeneći pri tom međudržavni sporazum o projektu D. A. šest država i njihovih transportnih kompanija, među kojima je ispred Mađarske bio M., a u kojima je sudjelovao svjedok F., koji se koristio posjetnicom s logom kompanije R. i M.-a. Dakle, on je bio povezan sa navedenim kompanijama u različito vrijeme i u različitim svojstvima. Osim toga, svjedok F. iskazivao je i o poslovnoj povezanosti s kompanijom M. kao vlasnik tvrtke I. C. koja već pet godina ima sklopljen ugovor s M.-om, a sam je konzultant dva sektora u M.-u. Prema tome, zaključak prvostupanjskog suda o povezanosti svjedoka F. s M.-om, ne temelji se samo na iskazu svjedokinje V. T. T. nego i na iskazu samog F. te svjedoka J. i H., koji su naveli da je F. rekao da dolazi u ime M.-a.

Iskaz svjedoka R. J. koji je detaljno opisao kronologiju događanja, a koji je prvostupanjski sud prihvatio, navodeći za to valjane i uvjerljive razloge koje prihvaća i ovaj drugostupanjski sud, optuženik nastoji osporiti i prigovorima na postupanje državnog odvjetništva te problematiziranjem J. motiva. U žalbi se navodi da motiv svjedoka J. nije bila želja da se dozna istina nego da se izbavi iz istražnog zatvora i poboljša svoju poziciju u postupcima koji se protiv njega vode, a koja se, prema mišljenju obrane, može steći, osim formalnom nagodbom, i neformalnim dogovorom s državnim odvjetništvom.

Svjedok J. je ispitan prvi puta u USKOK-u više od mjesec dana nakon izlaska iz istražnog zatvora zbog čega je teško uspostaviti uzročnu posljedičnu vezu između iskazivanja i njegovog izlaska iz istražnog zatvora. Zaista je neuvjerljivo da bi se samo na temelju dogovora odnosno obećanja zatvorenika da će iskazivati u konkretnom slučaju, državni odvjetnik suglasio s njegovim puštanjem iz istražnog zatvora, prije nego što pribavi iskaz i prije nego dozna sadržaj tog iskaza. Jednako je neuvjerljivo da bi danim iskazom svjedok J. poboljšao svoju poziciju u postupcima koji se protiv njega vode, na temelju nekog „neformalnog dogovora s državnim odvjetništvom“ i njihove „benevolentnosti“, čime se implicira na nepravilnosti i nezakonitosti u postupanju, s obzirom da „neformalni dogovor“ nije kao operativno sredstvo državnog odvjetništva, sadržan u propisima koje uređuju

postupanje državnog odvjetništva. S obzirom da je svjedoku J., koji, kako se navodi u žalbi ima dvojno državljanstvo i boravište u inozemstvu, vraćena putovnica, nije bilo zapreka da svjedok (odnosno optuženik u predmetima u kojima se protiv njega vodi kazneni postupak) postane nedostupan pravosudnim tijelima Republike Hrvatske i time onemogućiti realizaciju „neformalnog dogovora“.

Motiv koji je također potaknuo svjedoka J., kako se to ističe u žalbi, optuženik vidi u I.-inoj naplati duga od D.-a, ali ne objašnjava što je time svjedok htio postići. Nije navedeno na koji način bi svojim iskazom svjedok J. mogao poboljšati „vrlo tešku poslovnu poziciju“ D.-a zbog toga što je I. d.d. naplatila svoj dug, a niti popraviti „nepovoljni poslovni položaj“ u I.-i d.d. u koji je došao nakon „preuzimanja upravljanja I.-om od strane M.-a“. Logika govori u prilog zaključku da je difamiranjem M.-a i Z. H. pred USKOK-om, prije svoj položaj i poslovnu situaciju pogoršao nego postigao pozitivne učinke odnosno ugrozio poslovanje svoje tvrtke kojoj su za rad potrebne sirovine kojima između ostalih trguju I. d.d. i M..

Neuvjerljiva i nelogična teza obrane, kojom se nastoji obezvrijediti iskaz svjedoka J., da se svjedok odrekao pozamašne svote novca 5.000.000,- € koji je mogao bez većih problema preboljeti, ali ga se sada zbog poslovnih neprilika i financijskih teškoća u koje je u međuvremenu upao, ne može odreći. U optuženikovoju žalbi je navedeno da je I. d.d. u travnju 2011., dok je svjedok J. bio u istražnom zatvoru naplatila od D.-a 33.000.000,00 kuna te u svibnju dodatnih 15.000.000,00 kuna. Svjedok J. je ispitan 25. svibnja 2011. Prema tome, u vrijeme J. ispitivanja D. je već bio doveden „u vrlo tešku poslovnu poziciju“, međutim svjedok J. se ipak odriče iznosa od 5.000.000,- €, koji prilično premašuje dugovani iznos koji je I. d.d. naplatila, kako se navodi u optuženikovoju žalbi, u travnju 2011., što je životno i logički neuvjerljivo.

Cijeneći naprijed navedeno, Prva izmjena i dopuna Ugovora o međusobnim odnosima dioničara koji se odnosi na trgovačko društvo I. d.d. nije zaključen u interesu Republike Hrvatske jer je time onemogućen utjecaj Republike Hrvatske u donošenju bitnih odluka o poslovanju I.-e d.d. kao značajne tvrtke za zaštitu strateških interesa države, a niti je Glavnim ugovorom o plinskom poslovanju ostvarena energetska neovisnost Republike Hrvatske. Navedeni ugovori zaključeni su s jednim dogovorom optuženika i Z. H., koji je inzistirao na preuzimanju upravljačkih prava, kao najviše pozicionirani predstavnik M.-a. Naime, kako je to naveo svjedok A. G. već je prema (prvom) Ugovoru iz 2003., a posebice strategijom kompanije 2005., bila jasna namjera M.-a za preuzimanje upravljačkih prava nad I.-om d.d. Koristeći svoj položaj, utjecaj i autoritet predsjednika Vlade Republike Hrvatske i predsjednika H. d. z., u čemu je imao pomoć potpredsjednika Vlade D. P., optuženik je prikazao (neistinito) na sjednicama Predsjedništva H. d. z., koalicije i Vlade da je zaključenje takvih ugovora u interesu Republike Hrvatske što je rezultiralo davanjem suglasnosti Vlade Republike Hrvatske za zaključenje tih ugovora. Za realizaciju dogovora s H. optuženiku je obećana isplata 10.000.000,- €, od čega je isplaćena polovica na račun tvrtke X. & S. u suvlasništvu svjedoka R. J., kako je to pravilno zaključio i prvostupanjski sud.

Optuženik u žalbi ističe prigovore da je ovaj postupka montirani politički progon, da je izvršena medijska hajka i linč te pritisak na branitelje koje su uhodili i prisluškivali. Također prigovara postupanju USKOK-a, posebno na iznošenje informacija tijekom istražne faze postupka. Navedenim prigovorima nije konkretizirana ni potkrijepljena niti jedna žalbena osnova pa oni nisu razmatrani. U pogledu roka za izradu pisanog otpredavanja presude

predsjednik vijeća je postupio u smislu odredbe članka 458. stavak 3. ZKP/11, navodeći razloge zbog kojih je prekoračen rok iz istog članka.

Žalba optuženika u odnosu na odluku o kazni je osnovana. Naime, iako je sud prvog stupnja ispravno utvrdio sve okolnosti o kojima ovisi vrsta i mjera kazne, neke od njih je, prema ocjeni ovog suda drugog stupnja propustio adekvatno vrednovati. Stoga je u pravu optuženik kada ističe da prvostupanjski sud bez opravdanog razloga nije cijenio olakotnim činjenicu da je do sada neosuđivan, te da je propuštena ispravna ocjena okolnosti da je bio sudionik Domovinskog rata, pri čemu je za te okolnosti izostalo i njihovo pravilno vrednovanje. Naime, kazneni zakon, propisujući opća pravila za izbor vrste i mjere kazne, određuje da će sud uzeti u obzir, između ostalog i okolnosti u kojima je počinitelj živio prije počinjenja kaznenog djela i usklađenost njegovog ponašanja sa zakonom. Pritom valja naglasiti da istaknute okolnosti trebaju imati svoj doseg ponajprije u garantivnoj funkciji kaznenog zakona, a također i u pitanju individualizacije kazne, čije se ostvarenje sastoji upravo u zahtjevu da se u okvirima svih utvrđenih i pravilno vrednovanih okolnosti optuženiku izrekne takva sankcija, koja će, što je više moguće, biti prilagođena potrebama njegove resocijalizacije. Prema tome, činjenica da optuženik ranije nije dolazio u sukob sa zakonom kao i njegov angažman u Domovinskom ratu, iako ovu potonju okolnost valja djelomično relativizirati, posebice u odnosu na inkriminaciju pod toč. 1. izreke, moraju imati, zajedno s ostalim utvrđenim olakotnim i otegotnim okolnostima, odraza na kaznu u konkretnom slučaju.

Cijeneći navedeno, kao i sve druge po prvostupanjskom sudu pravilno utvrđene okolnosti o kojima ovisi odluka o kazni, u odnosu na kazneno djelo iz točke 1. izreke prvostupanjske presude, uz činjenicu da je izmijenjena pravna oznaka kaznenog djela, uslijed primjene blažeg zakona, kako je naprijed već obrazloženo, ovaj sud je na temelju članka 291. stavka 2. KZ/11, optuženiku utvrdio kaznu zatvora u trajanju 3 (tri) godine, smatrajući je primjerenom počinjenom kaznenom djelu i osobi optuženika.

Spomenute okolnosti je ovaj drugostupanjski sud cijenio olakotnima i u odnosu na kazneno djelo iz točke 2. izreke prvostupanjske presude, pa mu je uz ostale okolnosti utvrđene po sudu prvog stupnja u odnosu na to djelo na temelju članka 347. stavka 1. KZ/97-2, utvrdio kaznu zatvora u trajanju 6 (šest) godina i 6 (šest) mjeseci smatrajući da će takva kazna postići učinke specijalne i generalne prevencije. Prigovor obrane da nije vidljivo koja su bitna obilježja kaznenog djela sadržana u ponašanju optuženika nije osnovan. Optuženik je proglašen krivim za jedno kazneno djelo primanja mita koje uključuje primanje obećanja iznosa od 10.000.000,- € i isplatu 5.000.000,- €, kako je to navedeno u činjeničnom opisu djela, dakle inkriminirano djelo obuhvaća oba oblika radnje izvršenja, neovisno o pravnom opisu.

Slijedom navedenog, uz primjenu članka 51. stavaka 1. i 2. KZ/11, optuženik I. S. osuđen je na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju 8 (osam) godina i 6 (šest) mjeseci, koju ovaj sud smatra primjerenom počinjenim kaznenim djelima kao i osobi počinitelja. Prema ocjeni ovog suda tako utvrđene pojedinačne, kao i izrečena jedinstvena kazna predstavlja dovoljnu mjeru kazne za optuženika. Upravo će se takvom kaznom izraziti društvena osuda zbog počinjenog kaznenog djela, jačati povjerenje građana u pravni poredak utemeljen na vladavini prava te utjecati na optuženika i sve druge da ne čine kaznena djela kroz jačanje svijesti o

pagibeljnosti činjenja kaznenih djela i o pravednosti kažnjavanja njihovih počinitelja te omogućiti optuženiku ponovno uključivanje u društvo.

S obzirom na to da je nakon objave presude protiv optuženika određen istražni zatvor na temelju članka 123. stavak 3. ZKP/11, u smislu članka 54. KZ/11, u izrečenu kaznu zatvora uračunato je vrijeme koje je optuženik proveo u istražnom zatvoru od 20. studenog 2012. pa dalje.

Žalba državnog odvjetnika na odluku o kazni je neosnovana, upravo iz razloga na temelju kojih je u tom dijelu prihvaćena optuženikova žalba.

Prvostupanjska presuda dostavljena je zastupniku protustranke R. J., koji je u postupku ispitan kao predstavnik pravne osobe D. H. A., kao pravnog slijednika trgovačkog društva X. & S. A., 18. srpnja 2013. D. H. A. je podnio žalbu protiv presude po opunomoćenici K. V. odvjetnici iz Z. za koju je punomoć potpisao zastupnik D. H. A. R. J. 6. kolovoza 2013. Rok za podnošenje žalbe iznosio je 15 dana i zadnji dan za podnošenje je bio 2. kolovoza 2013., a to je bio petak, radni dan. Slijedom navedenog žalba trgovačkog društva D. H. A. je nepravodobna pa ju je na temelju članka 481. stavak 1. ZKP/11 trebalo odbaciti. Nije bilo mjesta za ponovnu dostavu presude trgovačkom društvu D. H. kao protustranici jer je ona bila dostavljena zastupniku tog društva R. J., koji je u tom svojstvu potpisao punomoć na temelju koje je opunomoćenica podnijela prijedlog za dostavu presude, podredno žalbu. Trgovačka društva ne mogu direktno nastupati u pravnom prometu već to čine preko svojih zastupnika. Oni istupaju u ime i za račun trgovačkog društva te su prava i obveze preuzete iz pravnih poslova odnosno odnosa po zastupniku, prava i obveza tog društva, koje je zastupnik dužan štiti.

Odluke o oduzimanju imovinske koristi rezultat su pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i pravilne primjene zakona.

Ispitujući prvostupanjsku presudu u skladu s odredbom članka 476. stavak 1. ZKP/08, ovaj sud nije utvrdio da bi bila počinjena kakva bitna povreda odredaba kaznenog postupka na koje je dužan paziti po službenoj dužnosti, dok je povreda kaznenog zakona učinjena na štetu optuženika u odnosu na kazneno djelo pod točkom 1. otklonjena ovom odlukom.

Slijedom navedenog, na temelju članka 481. stavak 1., članka 486. st. 1. i članka 482. ZKP/08, odlučeno je kao u izreci.

U Zagrebu 3. travnja 2014.

Zapisničarka:
Melanija Grgić, v.r.

Predsjednik vijeća:
dr. sc. Zdenko Konjić, v.r.